

2. Počet a struktura narozených

2.1 Vývoj počtu narozených a vícečetné porody

Porodnost a plodnost zaznamenaly v devadesátých letech ve srovnání s obdobím před rokem 1989 výrazné změny. Ekonomická i sociální transformace společnosti se odrazila i ve změnách reprodukčního chování obyvatelstva.

V devadesátých letech nastalo ve vývoji počtu narozených několik historických mezníků. V roce 1994 došlo k největšímu snížení počtu živě narozených dětí oproti roku předešlému, pokles byl téměř 12procentní. V roce 1995 poprvé klesl roční počet živě narozených dětí pod 100 tisíc. V roce 1999 se živě narodilo dokonce méně než 90 tisíc dětí, což je historické minimum. Od roku 2001 však počty živě narozených dětí začaly opět pozvolna narůstat, v letech 2004–2005 již meziroční růst činil více než 4 %. Nárůst počtu narozených pokračoval až do roku 2008, a to ještě rychlejším tempem, poté se začal počet narozených postupně klesat.

V letech 2011 až 2021 se celkem živě narodilo 1 219 952 dětí. Pokles počtu živě narozených dětí započal již v roce 2009 a trval až do roku 2013, kdy se v rámci sledovaných 11 let narodil nejnižší počet živě narozených dětí (106 751). Vrcholu v počtu živě narozených dětí bylo dosaženo v roce 2017, kdy se živě narodilo 114 405 dětí, poté počet živě narozených dětí každý rok mírně klesal, a to až do roku 2020 (110 200) a v roce 2021 se oproti předchozímu roku živě narodilo o 1 593 dětí více, tj. 111 793.

Podobně se vyvíjela i hrubá míra porodnosti (počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel), která mezi lety 2011 a 2013 poklesla z 10,4 ‰ na 10,2 ‰, poté rostla až do roku 2017, kdy dosáhla 10,8 ‰. Následovaly tři roky meziročních poklesů a mezi roky 2020 a 2021 se hrubá míra porodnosti zvýšila z 10,3 ‰ na 10,6 ‰. Tento nárůst byl ovlivněn jednak již zmíněným nárůstem počtu živě narozených dětí, ale rovněž výrazným rozdílem (o více než 200 tisíc obyvatel) v počtu obyvatel, jenž byl zjištěn v rámci SLDB 2021 ve srovnání s demografickou bilancí (viz kapitola 1¹).

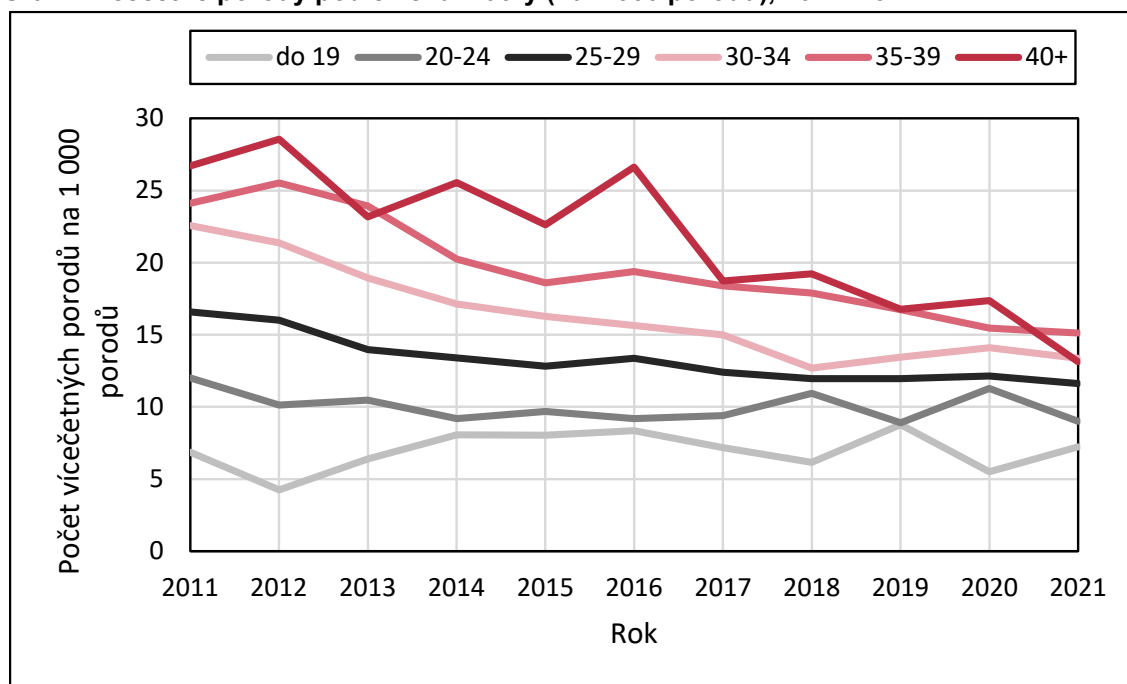
Poměr živě narozených chlapců a dívek je v čase stabilní, a i v letech 2011 až 2021 se pohyboval na úrovni 104 až 106 narozených chlapců na 100 narozených dívek.

V roce 2011 se mrtvě narodilo 317 dětí. Tato hodnota není s počty mrtvě narozených dětí v následujících letech srovnatelná z hlediska definice mrtvě narozeného dítěte, k jejíž změně došlo v roce 2012, kdy se snížila hranice pro rozlišení mrtvě narozeného dítěte od potratu z 1 000 na 500 gramů (viz kapitola 1). V důsledku toho každoroční počet mrtvě narozených dětí v dalších letech mírně vzrostl. V letech 2012–2021 se mrtvě ročně narodilo 366 (v roce 2013) až 431 (v roce 2020) dětí. Míra mrtvorozenosti (počet mrtvě narozených z celkového počtu narozených dětí) v roce 2011 činila 2,9 ‰ a v letech 2012–2021 se pohybovala na úrovni 3,3 ‰ (v letech 2017 a 2018) až 3,9 ‰ (v roce 2020).

Zatímco do roku 2010 počet i podíl vícečetných porodů na celkovém počtu porodů rostl, od roku 2011 má klesající trend. V roce 2011 počet vícečetných porodů naposledy přesáhl 2 tisíce (tj. 1,9 % všech porodů), poté postupně klesal a v roce 2021 činil 1 398 porodů, což představovalo 1,3 % z celkového počtu porodů. Většinu vícečetných porodů tvoří porody dvojčat (přes 99 %), porodů trojčat bylo v letech 2011 až 2021 ročně 5–13, v roce 2018 se narodila jedna čtyřčata a v roce 2013 jedna paterčata. Za poklesem podílu vícečetných porodů může mimo jiné stát i legislativa², jež má motivovat páry k přenosu pouze jednoho embrya při umělém oplodnění.

¹https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/13007222_vysvetleni_k_poctu_obyvatele_v_obcich_po_scitani_2021.pdf/2c4195c9-f948-4a51-8370-4fbaf8e139a9?version=1.1

² Od 1. 4. 2012 nabyla účinnosti novela zákona o veřejném zdravotním pojištění (č. 48/1997 Sb.), podle níž stát hradí čtyři cykly umělého oplodnění za předpokladu, že v prvních dvou cyklech došlo k přenosu jednoho embrya. V ostatních případech jsou hrazeny pouze tři cykly.

Graf 1 Vícečetné porody podle věku matky (na 1 000 porodů), 2011–2021

V roce 2011 rostl podíl vícečetných porodů s věkem matky, v průběhu následujících deseti let klesal podíl vícečetných porodů u starších matek, a tak došlo ke sblížení podílu vícečetných porodů napříč věkovými kategoriemi (viz. graf 1). V roce 2011 připadlo na 1 000 porodů žen ve věku do 19 let 6,9 porodů vícerčat, u žen ve věku 20–24 let to bylo 12,0 porodů vícerčat, ženy ve věku 25 až 29 let porodily vícerčata v 16,6 případech z 1 000, 30–34leté ženy pak ve 22,6 případech a ženy ve věku 35–39 let zaznamenaly 24,1 porodů vícerčat, zatímco 40leté a starší ženy 26,7 porodů vícerčat z 1 000 porodů. K největšímu poklesu počtu vícečetných porodů došlo mezi lety 2011 a 2021, a to o více než polovinu. V roce 2021 připadlo v této věkové skupině na 1 000 porodů 13,1 porodů vícerčat a poprvé u této věkové kategorie nebyl podíl vícečetných porodů nejvyšší (vyšší byl ve věkových kategoriích 30–34 let (13,4 porodů vícerčat na 1 000 porodů) a 35–39 let (15,1 vícečetných porodů na 1 000 porodů)).

Před nástupem metod asistované reprodukce, jež souvisel se změnami v reprodukčním chování po roce 1989, zejména s odkládáním mateřství do vyššího věku, se vícerčata rodila častěji při vyšším pořadí porodu. Vzhledem k tomu, že metody asistované reprodukce využívají především ženy starší 30 let, které dosud dítě nemají, vzrůstalo v průběhu 90. let i počátku tisíciletí zastoupení vícerčat při prvním porodu. Ve srovnání s rokem 1993 vzrostl do roku 2005 podíl vícerčat při prvním porodu na trojnásobek, do roku 2010 se ještě mírně zvýšil, takže na 1 000 porodů prvního pořadí připadalo 25 porodů vícerčat, což bylo 3,4krát více než v roce 1993³. V letech 2011 a 2012 to bylo ještě 23 porodů vícerčat na 1 000 porodů prvního pořadí, v roce 2013 pak 19 porodů vícerčat na 1 000 porodů prvního pořadí. Z důvodu metodické změny ve vykazování pořadí narozených dětí, ke které došlo v roce 2014, není možné provést srovnání v dalších letech, resp. na vývoj lze uvažovat přibližně (viz dále).

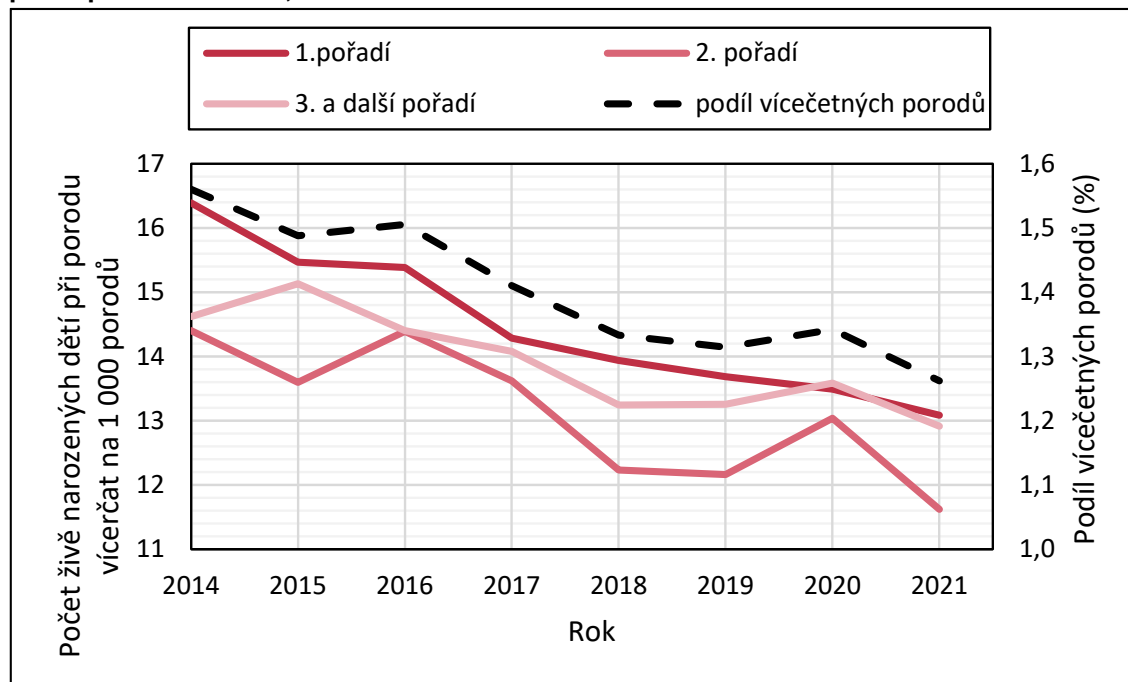
Vykazování pořadí narozených dětí se nově týká pouze živě narozených dětí a zahrnují se do něj pouze předchozí živě narozené děti ženě, nikoliv i mrtvě narozené, jako tomu bylo v předešlých letech. Od roku 2014 tak lze srovnávat pouze živě narozené děti podle pořadí a fakt, zda se jednalo o jednočetný nebo vícečetný porod (viz. graf 2). Protože podíl vícečetných porodů v čase klesal, došlo k poklesu počtu živě narozených dětí při porodech vícerčat na počet porodů (při kterých se alespoň jedno dítě narodilo živě (tzn.

³ ČSÚ, 2011. Porodnost a plodnost – 2006 až 2010.

lze u něj určit pořadí narození)) ve všech pořadích, nejvyšší pokles byl však zaznamenán právě u narozených v prvním pořadí.

Graf 2 Podíl vícečetných porodů a počet živě narozených dětí při porodu vícčetat z 1 000 porodů podle pořadí narození, 2014–2021

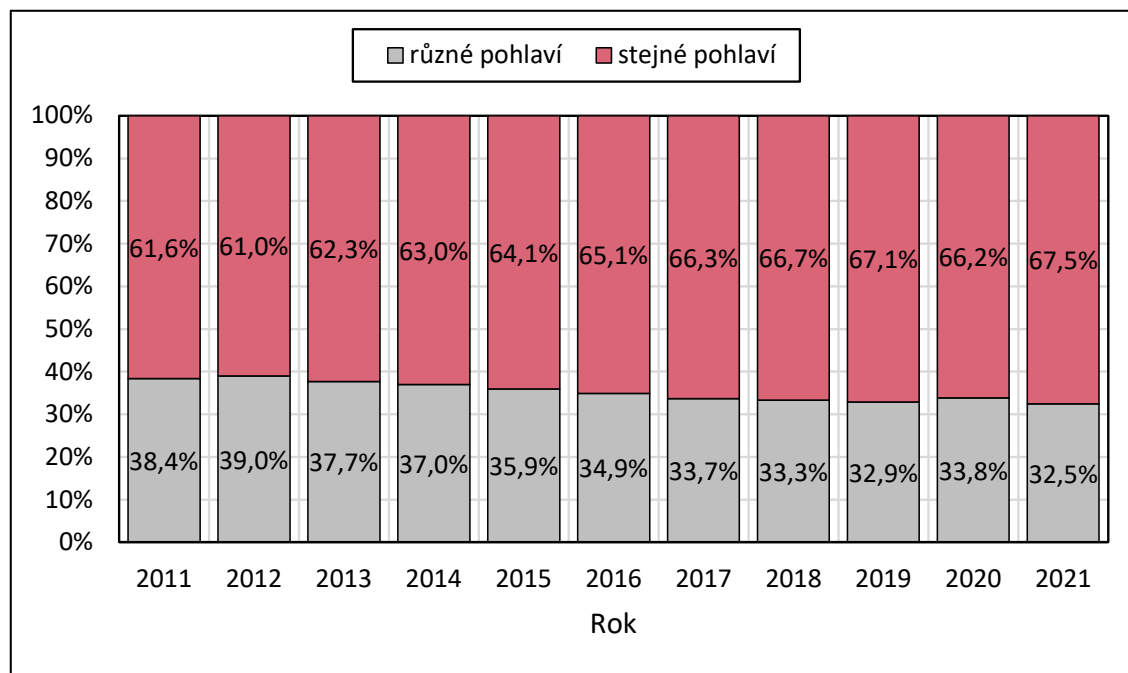

Z hlediska pohlaví mezi narozenými dvojčaty převažují dvojice stejného pohlaví. Zatímco do roku 1993 se dvojčat stejného pohlaví dlouhodobě rodily dvě třetiny, tento podíl se snižoval až do roku 2010, kdy se takovýchto dvojčat narodilo 58 %⁴. Od té doby má podíl dvojčat stejného pohlaví rostoucí charakter (výjimkou byly pouze dva mírné meziroční poklesy, a to mezi lety 2011 a 2012 a mezi roky 2019 a 2020) a v současné době je tento podíl opět na úrovni dvou třetin (viz. graf 3). Co se pohlaví týká, dvojčata stejného pohlaví jsou půl na půl chlapci a dívky, mírně více se z dvojčat narodilo chlapců, a to 50,4 % za celé období let 2011–2021. Dvojice dívek převládly nad dvojicemi chlapců v letech 2012–2014 a v roce 2017 (viz. graf 4).

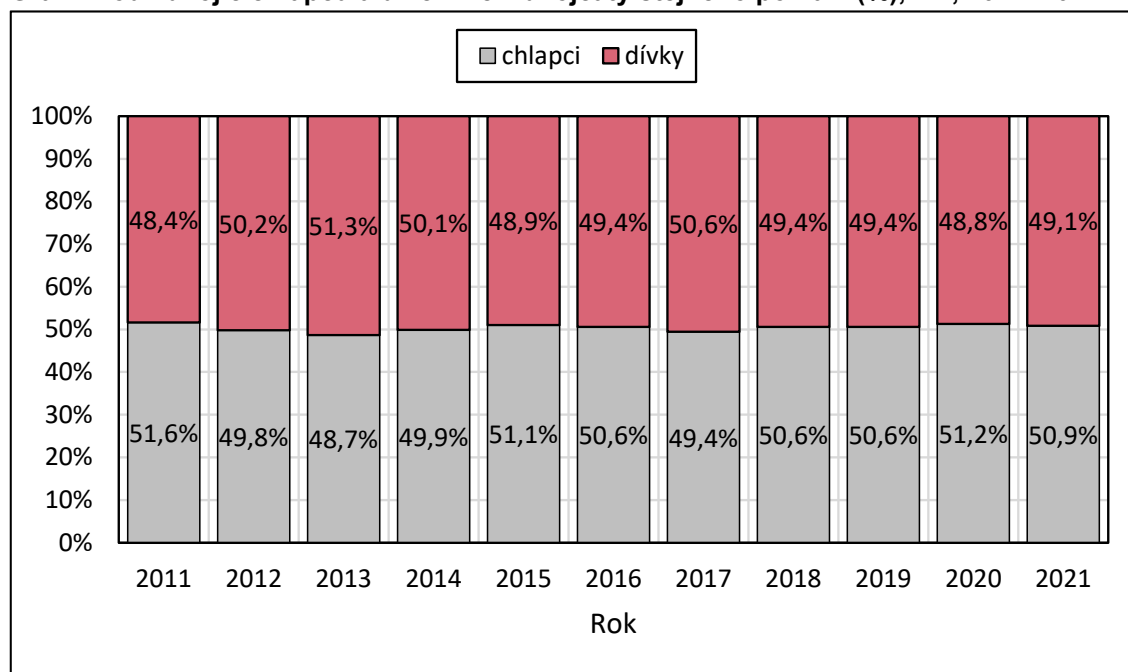
U trojčat a čtyřčat nelze vzhledem k jejich nízkému výskytu mezi narozenými žádnou zákonitost vysledovat.

⁴ ČSÚ, 2011. Porodnost a plodnost – 2006 až 2010.

Graf 3 Podíl dvojčat stejného, resp. odlišného pohlaví (%), ČR, 2011–2021

Graf 4 Podíl dvojic chlapců a dívek mezi dvojčaty stejného pohlaví (%), ČR, 2011–2021

2.2 Rodinný stav matky

Na vliv počtu a podílu živě narozených dětí podle rodinného stavu matky má vliv změna struktury žen podle rodinného stavu. Podíl svobodných žen v populaci vzrostl mezi lety 2011 a 2021 z 35,5 % na 38,4 %. Naopak podíl vdaných žen poklesl z 41,1 % na 37,5 %. Podíl rozvedených vzrostl z 11,6 % na 12,9 %, zatímco zastoupení ovdovělých se mírně snížilo, a to z 11,9 % na 11,2 % (viz. tab. 1).

U žen v reprodukčním věku (15–49 let) se podíl svobodných žen zvýšil z 43,4 % na 50,0 %, zatímco u vdaných žen došlo ke snížení jejich zastoupení, a to z 43,6 % na 39,3 %. Poklesly i podíly rozvedených (z 12,0 % v roce 2011 na 10,2 % v roce 2021) a ovdovělých (z 0,9 % na 0,6 %) žen (viz. tab. 1).

Tab. 1 Ženy podle rodinného stavu 2011 a 2021

Rodinný stav	Ženy celkem				Ženy ve věku 15–49 let			
	2011		2021		2011		2021	
	Abs.	Rel. (%)	Abs.	Rel. (%)	Abs.	Rel. (%)	Abs.	Rel. (%)
Svobodné	1 897 561	35,5	2 047 881	38,4	1 082 660	43,4	1 132 524	50,0
Vdané	2 196 652	41,1	1 997 689	37,5	1 088 585	43,6	890 381	39,3
Rozvedené	618 261	11,6	690 314	12,9	300 032	12,0	231 173	10,2
Ovdovělé	634 761	11,9	597 048	11,2	22 637	0,9	12 614	0,6
Celkem	5 347 235		5 332 932		2 493 914		2 266 692	

Zdroj: Demografická ročenka ČR – 2011 a 2021

Růst podílu dětí narozených mimo manželství je patrný od konce 80. let. Zatímco na počátku 90. let tvořily mimomanželsky narozené děti přibližně desetinu všech živě narozených, koncem 90. let se mimo manželství rodilo již každé páté dítě, v roce 2005 se uvedený podíl blížil třetině všech živě narozených dětí a v roce 2011 se už více než dvě pětiny (41,8 %) narozených dětí rodily ženám, které v době porodu nebyly vdané. Růst podílu dětí narozených mimo manželství pokračoval až do roku 2017, kdy dosáhl 49,0 %. V dalších 4 letech byl na úrovni 48,5 %, s výjimkou roku 2019, kdy byl o něco nižší, a to 48,2 %.

Tab. 2 Živě narození podle rodinného stavu matky, ČR, 2011–2021

Rodinný stav matky	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Absolutně											
Svobodná	38 666	40 581	41 655	44 985	46 887	48 807	50 379	49 956	49 137	48 799	49 950
Vdaná	63 252	61 488	58 751	58 593	57 788	57 930	58 314	58 698	58 138	56 792	57 590
Rozvedená	6 514	6 299	6 134	6 089	5 911	5 730	5 539	5 227	4 818	4 482	4 140
Ovdovělá	241	208	211	193	178	196	173	155	138	127	113
Relativně (%)											
Svobodná	35,6	37,4	39,0	40,9	42,3	43,3	44,0	43,8	43,8	44,3	44,7
Vdaná	58,2	56,6	55,0	53,3	52,2	51,4	51,0	51,5	51,8	51,5	51,5
Rozvedená	6,0	5,8	5,7	5,5	5,3	5,1	4,8	4,6	4,3	4,1	3,7
Ovdovělá	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1

Za nárůstem počtu narozených mimo manželství stojí především zvýšení počtu dětí narozených dosud neprovdaným ženám. V roce 1993 svobodné ženy porodily 11,3 tisíc dětí, v roce 2011 jich bylo již 38,7 tisíce. Počet dětí narozených těmto ženám se zvyšoval až do roku 2017, kdy dosáhl 50 379, což představovalo 44,0 % z celkového počtu živě narozených dětí. Absolutní počet dětí narozených svobodným ženám v dalších třech letech klesal, a v roce 2021 se zvýšil na 49 950 dětí. V letech 2018–2020 klesal i celkový počet živě narozených dětí, přičemž ke snížení jejich absolutního počtu došlo u všech kategorií matek podle rodinného stavu. Výjimkou byl meziroční růst živě narozených dětí vdaným ženám v roce 2018. Podíl živě narozených dětí svobodným ženám byl v letech 2018 a 2019 mírně nižší než v roce 2017 a činil 43,8 %. Od roku 2020 jejich zastoupení opět rostlo, pravděpodobně v souvislosti s protiepidemickými opatřeními, jež omezila uzavírání manželství (uskutečnilo se o téměř 9,5 tisíce sňatků méně než v roce 2019), a v roce 2021 dosáhl 44,7 %.

Počet dětí narozených rozvedeným ženám se také zvyšoval, a to až do roku 2008, kdy se rozvedeným ženám živě narodilo 7 617 dětí. Od roku 2009 počet dětí narozených rozvedeným ženám i jejich zastoupení na celkovém počtu živě narozených dětí postupně klesalo a v roce 2021 se rozvedeným ženám živě narodilo 4 140 dětí, což představovalo 3,7 % z celkového počtu živě narozených dětí.

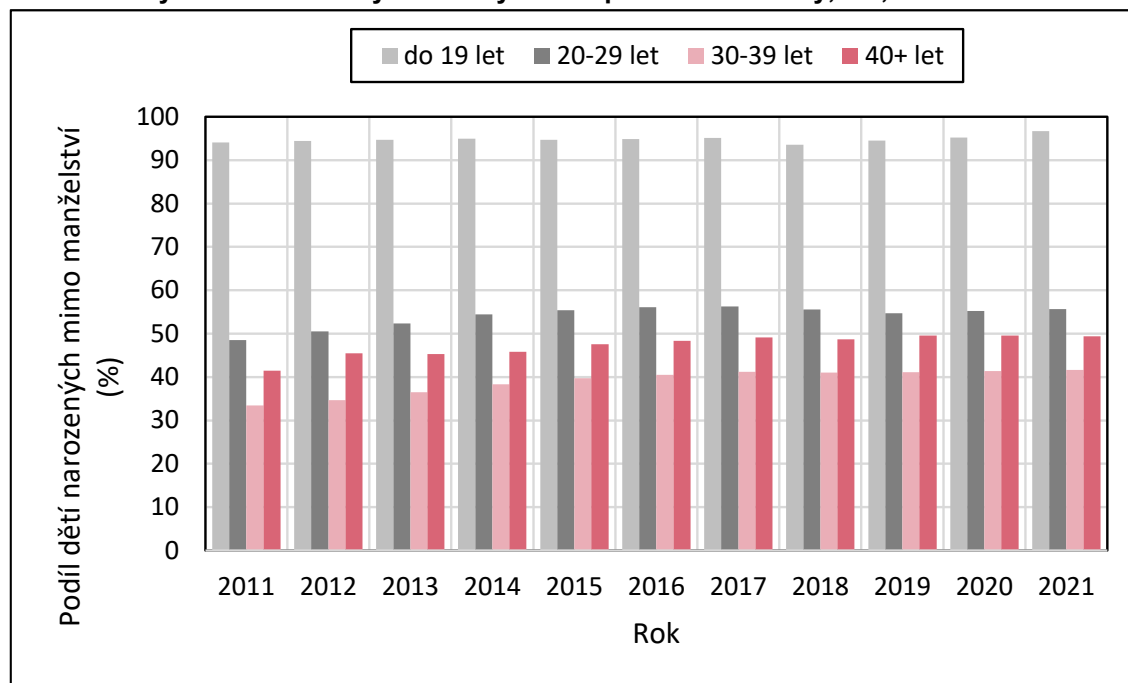
Naopak zastoupení dětí narozených vdaným matkám od počátku 90. let klesalo. Zatímco v roce 1993 se vdaným matkám narodilo ještě 87,3 % (absolutně 105 702 dětí) ze všech živě narozených dětí, v roce 2006 to byly dvě třetiny z nich (66,7 %, absolutně 70 572 dětí), v roce 2011 to bylo 58,2 % z celkového počtu živě narozených dětí. Pokles trval až do roku 2017, kdy se vdaným ženám narodilo 51,0 % z živě narozených dětí (absolutně 58 314 dětí). V dalších čtyřech letech byl na úrovni 51,5 %, respektive 51,8 % v roce 2019.

V roce 2020 se počet živě narozených dětí snížil oproti předchozímu roku o 2 031 dětí. Tento vývoj s největší měrou souvisel s poklesem počtu živě narozených dětí vdaným ženám, jež představoval více než dvě třetiny z celkového snížení počtu živě narozených dětí. Důvodem je nižší úroveň sňatečnosti, k níž došlo v důsledku protiepidemických opatření. V roce 2021 došlo k meziročnímu nárůstu počtu živě narozených dětí o 1 593 dětí, a přestože se zvýšil počet živě narozených dětí vdaným ženám⁵ (o 798 dětí), nejvyšší nárůst byl zaznamenán u svobodných žen, a to o 1 151 dětí.

Počet živě narozených dětí ovdovělým matkám byl vždy velmi nízký – mezi 0,1 % a 0,3 %. Mezi lety 2011 a 2021 poklesl z 241 na 113 dětí. Pokles byl kontinuální s výjimkou mírného meziročního nárůstu v letech 2011 a 2016.

Podíl živě narozených dětí mimo manželství se výrazně liší v závislosti na věku rodičky (viz. graf 5). Matkám do 19 let věku se v letech 2011–2021 rodilo mezi 94,1 % a 96,7 % dětí mimo manželství. Podíl mimomanželsky narozených dětí je u mladých matek tak vysoký, že u nich došlo mezi lety 2011 a 2021 k relativně nejnižšímu nárůstu. Ženám ve věku 20–29 let se děti rodily mimo manželství v 48,5 % až 56,1 % případů. Největší relativní nárůst podílu mimomanželsky narozených dětí byl v letech 2011 až 2021 zaznamenán u 30–34letých žen. Zatímco na počátku sledovaného období se jim mimo manželství rodila třetina dětí, od roku 2016 už to byly více než dvě pětiny z živě narozených dětí (narozených matkám v uvedeném věku). V roce 2021 bylo dosaženo zatím nejvyššího podílu mimomanželsky narozených dětí ženám této věkové skupiny, a to 41,6 %. Podíl dětí narozených mimo manželství 40letým a starším ženám se zvýšil z 41,5 % v roce 2011 na 49,4 % v roce 2021. Vrcholu bylo dosaženo o rok dříve, kdy podíl mimomanželsky narozených dětí činil 49,6 %.

Graf 5 Podíly mimomanželsky narozených dětí podle věku matky, ČR, 2011–2021

Podíl dětí narozených mimo manželství je různý v rámci jednotlivých pořadí. Nejvyšší podíl mimomanželsky narozených dětí lze pozorovat v celém sledovaném období u prvorozených dětí – v letech 2011–2021 se pohyboval v rozmezí 53,1 % až 58,6 %. Nejnižší byl podíl mimomanželsky narozených u dětí prvního pořadí v roce 2011, do roku 2017 rostl, následovaly dva roky mírného poklesu a v posledních dvou letech se podíl

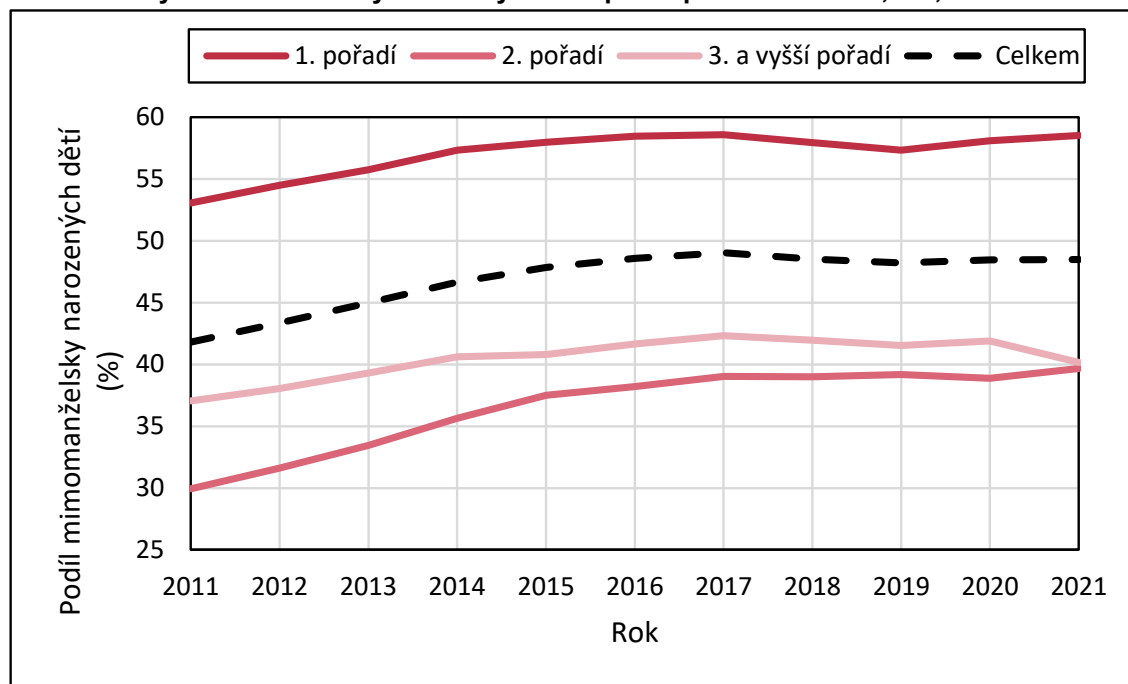
⁵ Počet sňatků se sice oproti roku 2020 zvýšil o 1 363 a činil tak 46 778, ale úrovně předchozích let zdaleka nedosáhl.

mimomanželsky narozených dětí u dětí prvního pořadí opět zvýšil, a to pravděpodobně také v důsledku protiepidemických opatření, která zejména v roce 2020 omezila uzavírání sňatků.

Děti narozené ve třetím a vyšším pořadí se rodily mimo manželství ve 37,0 % až 42,3 % případů. Podíl mimomanželsky narozených dětí mezi dětmi narozenými ve třetím a vyšším pořadí vzrostl mezi lety 2011 a 2021 relativně nejméně. Naopak nejvyšší nárůst podílu mimomanželsky narozených dětí byl zaznamenán u dětí narozených ve druhém pořadí – z 29,9 % v roce 2011 na 39,7 % v roce 2021. Podíly mimomanželsky narozených dětí druhého pořadí a třetího a vyššího pořadí se tak, zejména v posledním sledovaném roce, výrazně přiblížily (viz. graf 6).

Graf 6 Podíly mimomanželsky narozených dětí podle pořadí narození, ČR, 2011–2021

2.3 Pořadí narozených

Struktura narozených podle pořadí narození se v letech 2011 až 2021 příliš neměnila. Živě narození prvního pořadí tvořili 46,4 % až 48,1 % (viz. tab. 3). Živě narození druhého pořadí se podíleli na všech živě narozených z 36,6 %–39,0 % s nejnižším podílem v letech 2016 a 2017 a naopak nejvyšším v roce 2021, kdy u dětí druhého pořadí jako u jediných došlo k meziročnímu růstu. Oproti roku 2020, kdy se živě narodilo 41 432 dětí druhého pořadí, se počet dětí druhého pořadí zvýšil o 2 191 dětí. Tento nárůst vykompenzoval pokles počtu živě narozených dětí prvního pořadí (o 514 dětí) a dětí třetího a vyššího pořadí (o 84 dětí). Vliv na nárůst počtu druhorozených dětí v roce 2021 mohlo mít zvýšení rodičovského příspěvku k 1. 1. 2020 z 220 tisíc Kč na 300 tisíc Kč a podobně motivačně mohla působit rovněž novela zákona o státní sociální podpoře, která nabyla účinnosti 1. 7. 2021 a která změnila pravidla čerpání rodičovského příspěvku na další dítě. Nově rodiče, jimž se ještě před dočerpáním rodičovského příspěvku narodilo další dítě, o zbytek příspěvku nepřijdou, ale dostanou zbývající částku vyplacenou jednorázově. Podíl dětí narozených ve třetím a vyšším pořadí se pohyboval mezi 14,1 % a 15,1 %.

Tab. 3 Živě narození podle pořadí a legitimacy, 2011–2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Živě narození, absolutně											
Celkem	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405	114 036	112 231	110 200	111 793
v 1. pořadí	50 989	51 476	51 092	52 106	53 223	54 918	55 726	54 755	53 647	52 414	51 900
v 2. pořadí	42 156	41 826	40 078	41 196	41 276	41 302	41 832	42 462	42 173	41 432	43 623
v 3. a dalším pořadí	15 528	15 274	15 581	16 558	16 265	16 443	16 847	16 819	16 411	16 354	16 270
Relativně (%)											
v 1. pořadí	46,9	47,4	47,9	47,4	48,1	48,7	48,7	48,0	47,8	47,6	46,4
v 2. pořadí	38,8	38,5	37,5	37,5	37,3	36,7	36,6	37,2	37,6	37,6	39,0
v 3. a dalším pořadí	14,3	14,1	14,6	15,1	14,7	14,6	14,7	14,7	14,6	14,8	14,6
Živě narození v manželství, absolutně											
Celkem	63 252	61 488	58 751	58 593	57 788	57 930	58 314	58 698	58 138	56 792	57 590
v 1. pořadí	23 937	23 420	22 619	22 243	22 364	22 811	23 090	23 032	22 890	21 964	21 531
v 2. pořadí	29 537	28 607	26 676	26 515	25 795	25 527	25 505	25 905	25 653	25 326	26 322
v 3. a dalším pořadí	9 778	9 461	9 456	9 835	9 629	9 592	9 719	9 761	9 595	9 502	9 737
Relativně (%)											
v 1. pořadí	37,8	38,1	38,5	38,0	38,7	39,4	39,6	39,2	39,4	38,7	37,4
v 2. pořadí	46,7	46,5	45,4	45,3	44,6	44,1	43,7	44,1	44,1	44,6	45,7
v 3. a dalším pořadí	15,5	15,4	16,1	16,8	16,7	16,6	16,7	16,6	16,5	16,7	16,9
Živě narození mimo manželství, absolutně											
Celkem	45 421	47 088	48 000	51 267	52 976	54 733	56 091	55 338	54 093	53 408	54 203
v 1. pořadí	27 052	28 056	28 473	29 863	30 859	32 107	32 636	31 723	30 757	30 450	30 369
v 2. pořadí	12 619	13 219	13 402	14 681	15 481	15 775	16 327	16 557	16 520	16 106	17 301
v 3. a dalším pořadí	5 750	5 813	6 125	6 723	6 636	6 851	7 128	7 058	6 816	6 852	6 533
Relativně (%)											
v 1. pořadí	59,6	59,6	59,3	58,2	58,3	58,7	58,2	57,3	56,9	57,0	56,0
v 2. pořadí	27,8	28,1	27,9	28,6	29,2	28,8	29,1	29,9	30,5	30,2	31,9
v 3. a dalším pořadí	12,7	12,3	12,8	13,1	12,5	12,5	12,7	12,8	12,6	12,8	12,1

U dětí narozených v manželství převažují děti druhého pořadí – jejich podíl se v letech 2011 až 2021 pohyboval v rozmezí 43,7 % až 46,7 %. Nejvyšší byl jejich podíl na počátku sledovaného období a klesal postupně až do roku 2017, od té doby se zastoupení druhorozených opět zvyšuje. Prvorození se na struktuře dětí narozených v manželství podíleli 37,4 %–39,6 %. Nejnižší podíl byl zaznamenán v roce 2021, naopak nejvyšší v letech 2016–2019. Děti narozené v manželství ve třetím a vyšším pořadí tvořily 15,4 % až 16,9 % ze všech živě narozených dětí v manželství (viz. tab. 3).

Nadpoloviční většinu dětí narozených mimo manželství tvoří děti prvního pořadí. V letech 2011 až 2021 se jejich podíl pohyboval mezi 56,0 % a 59,6 %. Duhorozených bylo 27,8 % až 31,9 % a dětí narozených ve třetím a vyšším pořadí 12,1 % až 13,1 % (viz. tab. 3).

2.3.1 Předmanželské koncepce

Předmanželské koncepce udávají podíl narozených dětí prvního pořadí počatých před sňatkem a narozených do 8 měsíců po sňatku z celkového počtu narozených v 1. pořadí v nynějším manželství. Svého vrcholu dosáhly předmanželské koncepce v polovině 80. let, kdy se pohybovaly na úrovni 56 %. Ještě v první polovině 90. let přesahovaly 50 % a dodnes mají klesající tendenci. Na počátku milénia byly předmanželských koncepcí ještě dvě pětiny, o deset let později to byla jedna čtvrtina a na této úrovni se držely dalších deset let. V posledních čtyřech letech je podíl narozených do 8 měsíců po svatbě o něco nižší, minima bylo dosaženo v roce 2020 – 20,2 %. Toto minimum bylo pravděpodobně důsledkem nižšího celkového počtu uzavřených sňatků v roce 2020, kdy bylo uzavřeno téměř o 9,5 tisíce sňatků méně než v předchozím roce a nejméně od roku 2014, a to v důsledku protiepidemických opatření.

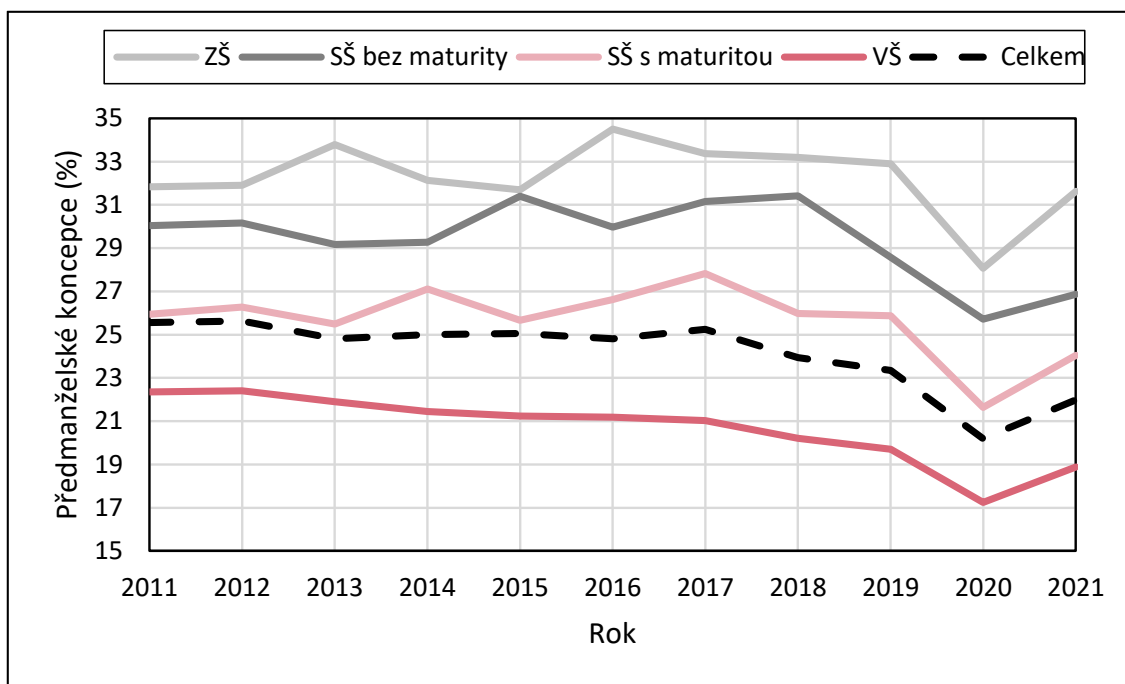
Předmanželské koncepce jsou častější u mladších věkových kategorií, zatímco u starších žen, počínaje věkem 25 let je jejich frekvence výrazně nižší (viz. tab. 4). A tak zatímco u žen do 19 let se v roce 2021 do 8 měsíců po svatbě narodily více než tři čtvrtiny dětí 1. pořadí, u žen ve věku 20 až 24 let to bylo 37,7 %, u žen starších 40 let to byla čtvrtina dětí. Nejmenší zastoupení předmanželských koncepcí bylo nejen v roce 2021, ale ve většině let v období 2011–2021, zaznamenáno ve věkové skupině 30–34letých matek. Pokles podílu předmanželských koncepcí se týkal všech věkových skupin s výjimkou té nejmladší. Nejvýraznější úbytek byl naopak zaznamenán u žen ve věku 45 let a starších.

Tab. 4 Předmanželské koncepce podle věku matky, 2011–2021

Věk	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-19	68,8	69,3	73,9	72,7	62,0	68,9	81,4	74,1	75,2	78,8	76,8
20–24	41,6	42,1	41,8	42,6	44,5	43,0	44,1	41,1	40,1	36,7	37,7
25–29	23,7	24,3	23,5	23,9	23,9	24,0	24,2	23,6	23,1	19,5	22,3
30–34	22,2	22,0	21,5	21,4	20,7	20,7	21,0	19,2	19,2	16,8	18,3
35–39	25,3	24,7	24,3	24,2	26,1	24,2	25,3	24,8	23,2	20,0	21,0
40–44	32,1	28,5	25,9	28,7	25,5	26,1	30,0	28,8	26,1	23,3	25,7
45+	31,4	26,5	26,1	29,0	15,2	20,0	25,0	24,6	24,3	16,3	25,3
Celkem	25,6	25,6	24,8	25,0	25,0	24,8	25,3	23,9	23,3	20,2	22,0

Podíl dětí do 8 měsíců po svatbě se významně liší také podle nejvyššího dokončeného vzdělání matky (viz. graf 7). S rostoucí vzdělaností úrovní klesá podíl předmanželských koncepcí. Ženám se základním vzděláním se v letech 2011 až 2021 rodilo do 8 měsíců po svatbě 28,1 % (v roce 2020) až 34,5 % (v roce 2016) dětí prvního pořadí, ženám se středním vzděláním bez maturity 25,7 % (v roce 2020) až 31,4 % (v letech 2015 a 2018). Podíl předmanželských koncepcí u žen se středním vzděláním s maturitou se v letech 2011–2021 pohyboval mezi 21,6 % (v roce 2020) a 27,8 % (v roce 2017). V nejmenší míře se předmanželské koncepce vyskytují u žen s vysokoškolským vzděláním – minimum bylo jako u všech ostatních vzdělanostních kategorií zaznamenáno v roce 2020, a to 17,2 %, maxima bylo dosaženo v roce 2012, kdy se vysokoškolsky vzdělaným ženám do 8 měsíců po svatbě narodilo 22,4 % dětí.

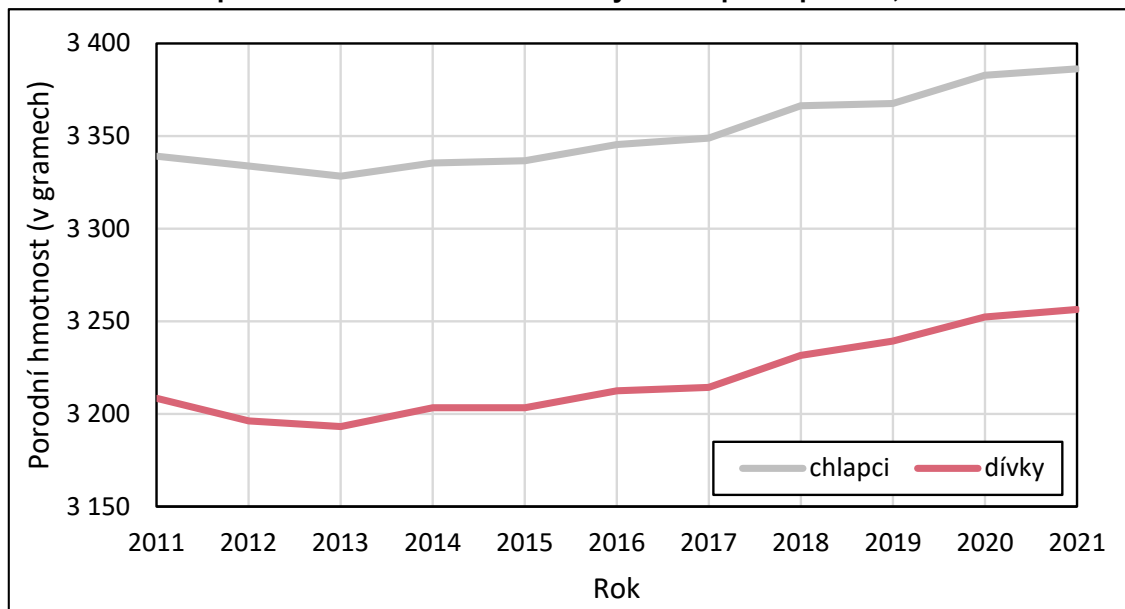
Graf 7 Předmanželské koncepce podle vzdělání matky, 2011–2021

2.4 Porodní hmotnost a délka těhotenství

V letech 2011–2013 průměrná porodní hmotnost živě narozených dětí meziročně mírně klesala a od roku 2014 každoročně meziročně rostla. Mezi lety 2011 a 2021 vzrostla průměrná hmotnost živě narozených dětí o 47 g z 3 275 g na 3 323 g. Nárůst průměrné hmotnosti zaznamenali jak chlapci, tak dívky (viz. tab. 5). Rozdíl v hmotnosti chlapců a dívek byl ve sledovaných letech stabilní, pohyboval se v rozmezí 128 g (v roce 2019) a 138 g (v roce 2012).

Graf 8 Průměrná porodní hmotnost živě narozených dětí podle pohlaví, 2011–2021

Tab. 5 Živě narození podle porodní hmotnosti, 2011–2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Méně než 1 000 gramů	450	463	440	418	453	494	505	441	383	381	375
1 000 - 2 499 gramů	7 810	8 201	8 121	8 025	8 013	7 991	7 989	7 410	7 149	6 809	6 666
2 500 - 2 999 gramů	19 256	19 551	19 310	19 457	19 533	19 459	19 881	19 211	18 769	17 802	17 844
3 000 - 3 499 gramů	41 917	41 899	41 174	42 361	42 755	43 799	44 102	43 908	42 972	42 058	42 674
3 500 - 3 999 gramů	30 482	29 667	28 835	29 891	30 000	31 144	31 834	32 647	32 273	32 265	33 042
4 000 - 4 499 gramů	7 533	7 370	7 073	7 302	7 523	7 767	8 016	8 159	8 253	8 416	8 565
4 500 a více gramů	848	871	816	858	864	976	896	964	920	1 031	975
Nezjištěno	377	554	982	1 548	1 623	1 033	1 182	1 296	1 512	1 438	1 652
Průměrná hmotnost (v gramech)	3 275	3 267	3 262	3 271	3 272	3 281	3 283	3 300	3 305	3 319	3 323
Chlapci	3 339	3 334	3 328	3 335	3 337	3 345	3 349	3 366	3 368	3 383	3 386
Dívky	3 208	3 196	3 193	3 203	3 203	3 213	3 214	3 232	3 239	3 252	3 256
% z živě narozených se zjištěnou porodní hmotností											
Méně než 1 000 gramů	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
1 000 - 2 499 gramů	7,2	7,6	7,6	7,3	7,2	7,1	7,0	6,5	6,4	6,2	6,0
2 500 - 2 999 gramů	17,7	18,0	18,1	17,7	17,6	17,3	17,4	16,8	16,7	16,2	16,0
3 000 - 3 499 gramů	38,6	38,6	38,6	38,6	38,6	38,9	38,5	38,5	38,3	38,2	38,2
3 500 - 3 999 gramů	28,0	27,3	27,0	27,2	27,1	27,6	27,8	28,6	28,8	29,3	29,6
4 000 - 4 499 gramů	6,9	6,8	6,6	6,6	6,8	6,9	7,0	7,2	7,4	7,6	7,7
4 500 a více gramů	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
Nezjištěno	0,3	0,5	0,9	1,4	1,5	0,9	1,0	1,1	1,3	1,3	1,5

Struktura živě narozených dětí podle intervalů porodní hmotnosti se v průběhu let výrazně neměnila. Nejčastěji se děti rodily s hmotností 3 000–3 499 gramů, a to téměř dvě pětiny živě narozených dětí (se zjištěnou porodní hmotností), následují děti o váze 3 500–3 999 gramů (27,0 % (v roce 2013) až 29,6 % (v roce 2021)) a 2 500–2 999 gramů (16,0 % v roce 2021 až 18,0 % v roce 2012). Podíl novorozenců vážících 4 000 gramů a více se v letech 2011 až 2013 snížil (ze 7,7 % na 7,4 %), od roku 2014 do 2020 vzrostl ze 7,4 % na 8,6 %, v roce 2021 došlo k mírnému meziročnímu poklesu na 8,5 %. Naopak zastoupení dětí s nízkou porodní hmotností pod 2 500 gramů se v letech 2011–2013 zvýšilo, a to ze 7,6 % na 8,0 % a od té doby kontinuálně klesalo a v roce 2021 dosáhlo 6,3 %. Výrazně se zvýšil podíl dětí s nezjištěnou porodní hmotností, zatímco v roce 2011 bylo dětí s nezjištěnou porodní hmotností 377 (tj. 0,3 %), o 11 let později to bylo 1 652 dětí, což z celkového počtu živě narozených představovalo 1,5 % (viz. tab. 5).

Porodní hmotnost úzce souvisí s délkou trvání těhotenství. Nejčastěji se děti rodily ve 41. týdnu těhotenství (tj. přesná délka těhotenství 40 týdnů + 0 dní až 40 týdnů + 6 dní, tzn. 40 dokončených týdnů těhotenství), a to téměř třetina z živě narozených dětí v celém sledovaném desetiletí (viz. tab. 6). Zhruba čtvrtina dětí se narodila ve 40. týdnu těhotenství (39 dokončených týdnů), kolem 16 % ve 42. týdnu (41 dokončených týdnů) a přibližně 14 % ve 39. týdnu (38 dokončených týdnů).

Tab. 6 Podíly živě narozených dětí podle délky trvání těhotenství (%), 2011–2021*

Dokončený týden	Délka trvání (dokončené týdny a dny)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Méně než 37	do 36+6	8,0	8,3	8,4	7,8	7,5	7,5	7,3	6,9	6,9	6,7	6,6
37	37+0 až 37+6	5,8	6,1	5,9	5,7	5,6	5,7	5,7	5,6	5,6	5,4	5,7
38	38+0 až 38+6	13,4	14,3	14,1	13,4	13,6	13,7	13,6	13,5	13,5	13,3	13,7
39	39+0 až 39+6	23,8	24,4	24,7	24,5	24,7	24,8	25,1	25,0	25,4	25,6	26,2
40	40+0 až 40+6	30,6	30,0	29,6	29,8	29,9	29,5	29,3	30,0	29,9	30,1	29,1
41	41+0 až 41+6	16,0	14,8	14,9	15,7	15,7	15,9	16,3	16,1	16,2	16,3	16,3
42+	42+0 a déle	2,3	2,2	2,4	3,1	3,1	2,9	2,7	2,8	2,5	2,6	2,4

Pozn.: *Pouze z živě narozených se zjištěnou délkou trvání těhotenství.

Předčasný porod je definován jako narození dítěte před 37. dokončeným týdnem těhotenství (tzn. do 36 týdnů a 6 dnů)⁷. Počet i podíl předčasně narozených dětí se v průběhu posledních 11 let snížil, absolutně poklesl z 8 641 živě narozených v roce 2011 na 7 192 v roce 2021 (tj. o 1 449 dětí), relativně došlo ve sledovaném období k poklesu z 8,0 % na 6,6 % (tzn. o 1,4 p. b.). Důvody předčasného porodu mohou být různé. Mezi ty známé patří například vícečetné těhotenství, infekce těhotné ženy, diabetes, vysoký krevní tlak, užívání návykových látek nebo kouření. Z hlediska věku mají vyšší riziko předčasného porodu velmi mladé ženy nebo naopak ty starší, věk hraje roli zvláště u prvoroďček⁸.

Byly to právě nejmladší ženy, u nichž byl podíl předčasných porodů v letech 2011–2021 nejvyšší. Výjimkou byly roky 2011–2012 a 2014, kdy byl tento podíl nejvyšší u žen 40letých a starších. Zatímco u nejstarších žen došlo k největšímu relativnímu poklesu podílu předčasných porodů (z 11,7 % v roce 2011 na 8,8 % v roce 2021), u žen nejmladších se tento podíl příliš neměnil, pohyboval se od 9,7 % v roce 2017 do 11,7 % v roce 2013 (viz. tab. 7).

⁷ Dle definice Světové zdravotnické organizace viz: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/preterm-birth>.

⁸ Tisková zpráva ÚZIS ze dne 25. 8. 2020 viz: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=aktuality&aid=8425>.

Tab. 7 Podíly předčasně* narozených dětí podle věku rodičky, 2011–2021

Věk	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-19	10,1 %	10,7 %	11,7 %	10,2 %	10,6 %	10,6 %	9,7 %	10,4 %	10,4 %	10,2 %	9,9 %
20–24	7,8 %	8,3 %	8,6 %	7,8 %	7,9 %	8,0 %	8,3 %	7,5 %	7,4 %	7,4 %	7,1 %
25–29	7,8 %	7,9 %	7,7 %	7,4 %	7,0 %	7,4 %	6,9 %	6,6 %	6,6 %	6,1 %	6,2 %
30–34	7,7 %	7,9 %	8,0 %	7,3 %	7,3 %	6,9 %	6,8 %	6,6 %	6,2 %	6,4 %	6,1 %
35–39	8,3 %	8,9 %	9,3 %	8,4 %	7,8 %	7,8 %	7,9 %	7,1 %	7,6 %	7,1 %	7,2 %
40+	11,7 %	10,9 %	10,5 %	10,8 %	9,5 %	10,0 %	8,0 %	8,5 %	8,6 %	8,5 %	8,8 %

Pozn.: * Za předčasně narozené je považováno dítě narozené před dokončeným 37. týdnem těhotenství. Pouze z živě narozených se zjištěnou délkou trvání těhotenství.

Průměrná porodní hmotnost předčasně narozených dětí se v letech 2011 až 2021 pohybovala mezi 2 204 g v roce 2017 a 2 275 g v roce 2021. S délkou těhotenství roste i porodní hmotnost dítěte (viz. tab. 8). Zatímco děti narozené ve 38. týdnu těhotenství (37 dokončených týdnů) mají v průměru porodní hmotnost kolem 2 900 g, ve 39. týdnu (38 dokončených týdnů) průměrná porodní hmotnost překračuje 3 100 g, ve 40. týdnu (39 dokončených týdnů) 3 300 g, ve 41. týdnu (40 dokončených týdnů) už porodní hmotnost šplhává k 3 500 g a děti narozené ve 42. týdnu (41 dokončených týdnů) a později tuto hranici v průměru překračují.

Tab. 8 Průměrná porodní hmotnost (v gramech) živě narozených dětí podle délky trvání těhotenství, 2011–2021

Dokončený týden	Délka trvání (dokončené týdny a dny)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
do 37	do 36+6	2 264	2 251	2 272	2 256	2 215	2 231	2 204	2 251	2 249	2 272	2 275
37	37+0 až 37+6	2 907	2 915	2 911	2 897	2 904	2 905	2 903	2 895	2 896	2 896	2 912
38	38+0 až 38+6	3 148	3 151	3 144	3 138	3 137	3 148	3 136	3 154	3 155	3 169	3 173
39	39+0 až 39+6	3 327	3 327	3 320	3 319	3 318	3 326	3 327	3 340	3 344	3 352	3 361
40	40+0 až 40+6	3 456	3 455	3 450	3 446	3 449	3 464	3 468	3 473	3 481	3 494	3 502
41	41+0 až 41+6	3 559	3 561	3 554	3 555	3 554	3 569	3 576	3 586	3 595	3 605	3 605
42+	42+0 a déle	3 579	3 613	3 580	3 594	3 595	3 603	3 614	3 616	3 628	3 619	3 627

Pozn.: Živě narození se zjištěnou délkou trvání těhotenství a zjištěnou porodní hmotností.

Je-li porod vícečetný, tzn. narodí-li se dvojčata, trojčata atd., je větší pravděpodobnost, že se narodí tzv. předčasně, tj. do 37. týdne těhotenství (viz. tab. 9). Vícčata se v letech 2011–2021 narodila předčasně v 54,9 % (v roce 2018) až v 58,9 % (v roce 2013) případů, zatímco dětí narozených předčasně z jednočetných těhotenství bylo 5,4 % (v letech 2020 a 2021) až 6,6 % (v roce 2013). Od toho se samozřejmě odvíjí i průměrná hmotnost – zatímco průměrná hmotnost živě narozených dětí při jednočetných porodech byla 3 318 gramů v letech 2011–2021, vícčata se rodila v průměru o více než kilo lehčí (2 282 gramů), přičemž děti narozené z dvojčat vážily v průměru 2 288 gramů a děti z trojčat 1 485 gramů.

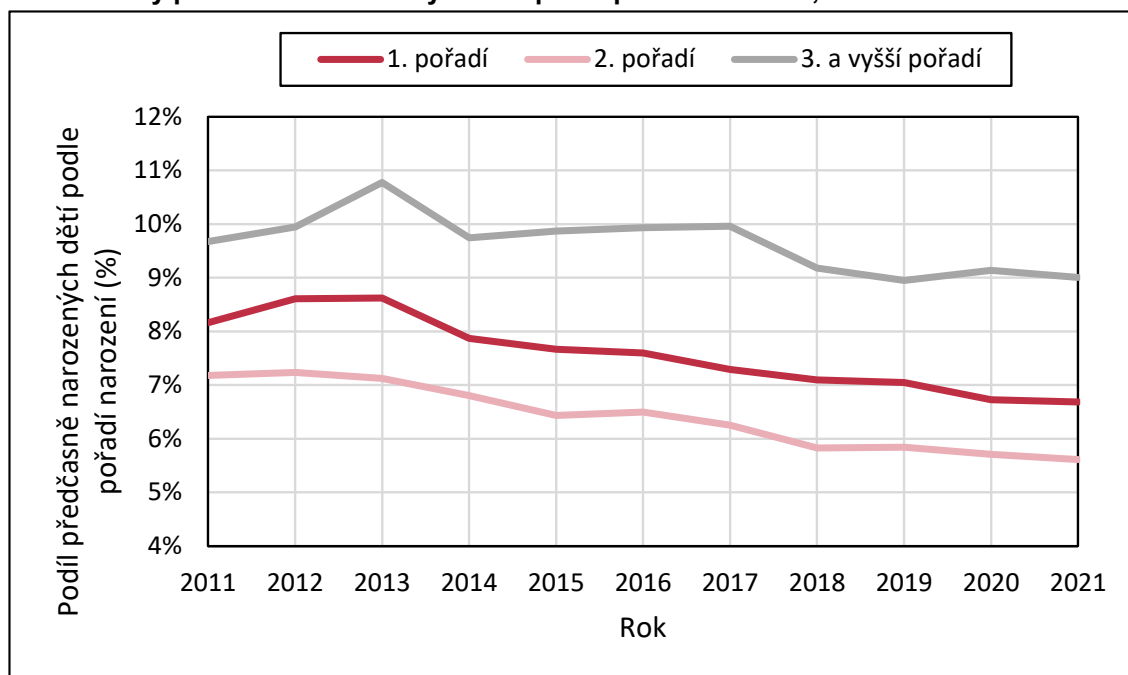
Rozdíly je možné sledovat také podle pořadí narozených (viz. graf 9 a tab. 10). Předčasně se nejčastěji rodily děti narozené ve třetím a vyšším pořadí, a to téměř desetina z nich. U nich zároveň došlo k nejmenšímu poklesu podílu předčasně narozených mezi lety 2011 až 2021, a to o 0,7 p. b. (z 9,7 % v roce 2011 na 9,0 % v roce 2021). Naopak nejnižší podíl předčasně narozených dětí byl zaznamenán mezi druhorozenými, u nichž nastal mezi lety 2011 a 2021 nejvyšší pokles, a to o 1,6 p. b. (z 7,2 % v roce 2011 na 5,6 % v roce 2021).

Tab. 9 Podíly předčasně* narozených dětí a průměrná porodní hmotnost (v gramech) živě narozených dětí podle četnosti porodu, 2011–2021

Četnost porodu	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Podíly předčasně narozených dětí (%)										
Jednočetné	6,0	6,4	6,6	6,2	6,0	6,1	5,9	5,6	5,6	5,4	5,4
Vícečetné	58,3	57,6	58,9	56,7	56,8	55,8	55,9	54,9	55,0	55,3	55,3
	Průměrná porodní hmotnost (v gramech)										
Jednočetné	3 314	3 304	3 298	3 303	3 303	3 312	3 313	3 327	3 332	3 346	3 348
Vícečetné	2 296	2 276	2 243	2 275	2 255	2 269	2 250	2 300	2 294	2 316	2 324

Pozn.: * Za předčasně narozené je považováno dítě narozené před dokončeným 37. týdnem těhotenství. Pouze z živě narozených se zjištěnou délkou trvání těhotenství. Živě narození se zjištěnou délkou trvání těhotenství a zjištěnou porodní hmotností.

Graf 9 Podíly předčasně* narozených dětí podle pořadí narození, 2011–2021

Pozn.: * Za předčasně narozené je považováno dítě narozené před dokončeným 37. týdnem těhotenství. Pouze z živě narozených se zjištěnou délkou trvání těhotenství.

Průměrná hmotnost podle pořadí se příliš neliší – děti narozené ve druhém pořadí měly v průběhu let 2011 až 2021 nejvyšší porodní hmotnost, s odstupem necelých 100 gramů následovaly děti třetího či vyššího pořadí a s nejnižší porodní hmotností se rodily děti prvního pořadí (viz. tab. 10).

Tab. 10 Průměrná porodní hmotnost (v gramech) živě narozených dětí podle pořadí narození, 2011–2021

Pořadí narození	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. pořadí	3 228	3 218	3 215	3 222	3 227	3 235	3 241	3 254	3 263	3 276	3 275
2. pořadí	3 339	3 330	3 333	3 338	3 337	3 347	3 347	3 368	3 368	3 385	3 387
3. pořadí a vyšší	3 258	3 256	3 238	3 260	3 252	3 265	3 264	3 283	3 282	3 290	3 304

2.5 Vzdělání matky

Na rozložení narozených podle vzdělání matky má vliv vývoj struktury žen podle nejvyššího dokončeného vzdělání. Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011 a 2021 došlo k poklesu podílu

žen ve věku 15–49 let se základním vzděláním (vč. neukončeného) z 14,9 % na 13,6 % a se středním vzděláním bez maturity z 23,7 % na 18,8 %. Snížil se také podíl žen se středním vzděláním s maturitou a vyšším odborným vzděláním, a to z 40,3 % na 37,2 %. Podíl žen s vysokoškolským vzděláním naopak vzrostl, a to z 15,1 % na 25,0 %.

Tab. 11 Živě narození podle vzdělání matky, 2011–2021

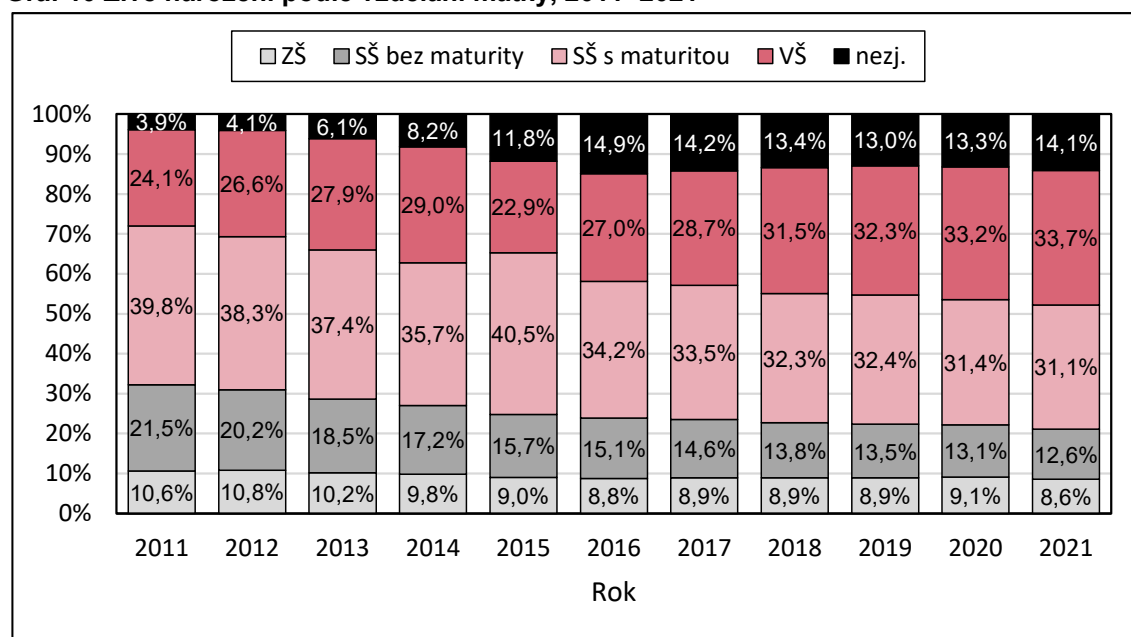
Rok	Živě narození celkem	Vzdělání matky				
		ZŠ	SŠ bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ	Nezjištěno
2011	108 673	11 571	23 400	43 278	26 163	4 261
2012	108 576	11 739	21 927	41 578	28 888	4 444
2013	106 751	10 845	19 714	39 908	29 760	6 524
2014	109 860	10 756	18 948	39 268	31 873	9 015
2015	110 764	10 004	17 445	44 877	25 409	13 029
2016	112 663	9 893	17 050	38 478	30 434	16 808
2017	114 405	10 225	16 736	38 339	32 871	16 234
2018	114 036	10 193	15 695	36 874	35 943	15 331
2019	112 231	9 979	15 120	36 309	36 265	14 558
2020	110 200	10 004	14 468	34 576	36 547	14 605
2021	111 793	9 571	14 032	34 742	37 681	15 767

Pozn. Od roku 2015 je kategorie vyšší odborné vzdělání samostatná, pro srovnatelnost zahrnuta do kategorie středního vzdělání s maturitou.

Nejvíce živě narozených dětí se rodilo matkám se středním vzděláním s maturitou, a to až do roku 2019. V letech 2020 a 2021 se nejvyšší počet dětí narodil ženám s vysokoškolským vzděláním (viz. tab. 11). U těchto dvou kategorií došlo ke zlomu v roce 2015, který byl pravděpodobně způsobem rozšířením vzdělanostní kategorií na hlášení o narození o vyšší odborné vzdělání, respektive s praxí zařazování žen s tímto nejvyšším dokončeným vzděláním do stávajících kategorií v předchozích letech. Od roku 2015 počet dětí narozených ženám se středním vzděláním s maturitou klesal, zatímco počet dětí narozených vysokoškolačkám rostl.

Počet dětí narozených ženám se středním vzděláním bez maturity měl v letech 2011 až 2021 klesající trend. Zatímco v roce 2011 se ženám se středním vzděláním bez maturity narodilo 23 400 dětí (21,5 % z celkového počtu živě narozených dětí), v roce 2021 to bylo 14 032 dětí, což představovalo 12,6 % z živě narozených dětí.

Graf 10 Živě narození podle vzdělání matky, 2011–2021

Nejméně dětí se rodilo ženám se základním či nižším vzděláním, a to 9 571 (8,6 % z živě narozených dětí v roce 2021) až 11 739 (10,8 % z živě narozených dětí v roce 2012).

Od roku 2007 není nejvyšší ukončené vzdělání ženy povinně vyplňovanou položkou na hlášení o narození dítěte – v tomto roce se narodilo 170 dětí, u nichž nebylo nejvyšší dokončené vzdělání uvedeno a od té doby se počet živě narozených dětí s nezjištěnou úrovní vzdělání matky zvyšoval až do roku 2016, kdy dosáhl 16 808, což představovalo 14,9 % z celkového počtu živě narozených dětí. Poté podíl dětí s nezjištěným nejvyšším ukončeným vzděláním matky tři roky mírně klesal a poslední dva roky je opět na vzestupu. V roce 2021 se živě narodilo 15 767 dětí (tj. 14,1 %), u nichž nebyla známá úroveň vzdělání matky. U dětí narozených v prvním pořadí chyběla tato informace častěji než u dětí vyššího pořadí.

Reprodukční chování žen různých vzdělanostních skupin se značně odlišuje, což se projevilo mimo jiné v podílu dětí narozených mimo manželství. Nejnižší podíl dětí narozených mimo manželství se rodí vysokoškolačkám, v současné době téměř třetina, středoškolačkám s maturitou se mimo manželství rodí polovina dětí, středoškolačkám bez maturity téměř dvě třetiny dětí a ženám se základním (či nižším) vzděláním čtyři pětiny dětí (viz. tab. 12). Nárůst dětí narozených mimo manželství byl zaznamenán ve všech vzdělanostních skupinách, nejvýraznější byl nárůst u vysokoškolaček, u nichž došlo k nárůstu z 23,2 % v roce 2011 na 32,6 % v roce 2021. Středoškolačky s maturitou porodily v roce 2011 mimo manželství 37,6 % dětí, v roce 2021 to už byla více než polovina dětí (51,2 %). Podíl dětí narozených mimo manželství ženám se středním vzděláním bez maturity činil v roce 2011 53,4 % a postupně se zvyšoval až do roku 2018, kdy dosáhl 65,9 %, v dalších třech letech byl tento podíl mezi 65,4–65,7 %. Podíl dětí narozených mimo manželství ženám se základním a nižším vzděláním se v letech 2011–2021 pohyboval mezi 76,3 % (v roce 2011) a 81,2 % (v roce 2014).

Tab. 12 Podíl dětí narozených mimo manželství podle vzdělání matky (%), 2011–2021

Vzdělání/Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ZŠ	76,3	76,9	78,9	81,2	80,5	80,7	80,9	80,2	80,1	80,2	79,9
SŠ bez maturity	53,4	55,9	59,7	62,3	63,8	65,3	65,7	65,9	65,4	65,7	65,4
SŠ s maturitou	37,6	39,9	42,2	44,8	44,5	47,7	49,3	49,9	50,1	50,2	51,2
VŠ	23,2	25,3	26,4	28,6	29,1	30,6	31,2	31,2	31,0	32,1	32,6

2.6 Státní občanství dětí a země narození matky

Státní občanství dítěte se na statistickém hlášení nesleduje přímo, ale je odvozeno od občanství rodičů. Cizí státní občanství se udává pouze u dětí, u kterých ani jeden z rodičů neměl v době narození dítěte státní občanství ČR. Od roku 1995⁹, kdy se v České republice živě narodilo 667 dětí s cizím státním občanstvím (tj. 0,7 % z živě narozených dětí), každoročně děti s cizím státním občanstvím přibývalo, s výjimkou let 2010 a 2011. V roce 2005 to bylo 1,5 tisíce dětí (1,5 % z celkového počtu živě narozených dětí). V následujících čtyřech letech se počet dětí narozených cizincům zvyšoval a v roce 2009 již bylo mezi narozenými dětmi 3,1 tisíce (2,6 % z živě narozených) s jiným než českým státním občanstvím. Následovaly dva roky, kdy došlo k mírnému poklesu na 2 959 v roce 2011, od té doby počet dětí s cizím státním občanstvím rostl a v roce 2021 poprvé překročil 5 tisíc (5 075, tj. 4,5 % z celkového počtu živě narozených dětí).

Trojice nejpočetněji zastoupených státní občanství byla v letech 2011–2021 stejná – tvořila ji státní občanství Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu. Jejich pořadí se však v průběhu sledovaných let měnilo.

⁹ Státní občanství narozených je sledováno od roku 1995, kdy ve zpracování dat nahradilo národnost. Od roku 2001 jsou do demografické statistiky zahrnuti nejen cizinci s trvalým pobytem, ale i cizinci s některým z typů dlouhodobého pobytu na našem území.

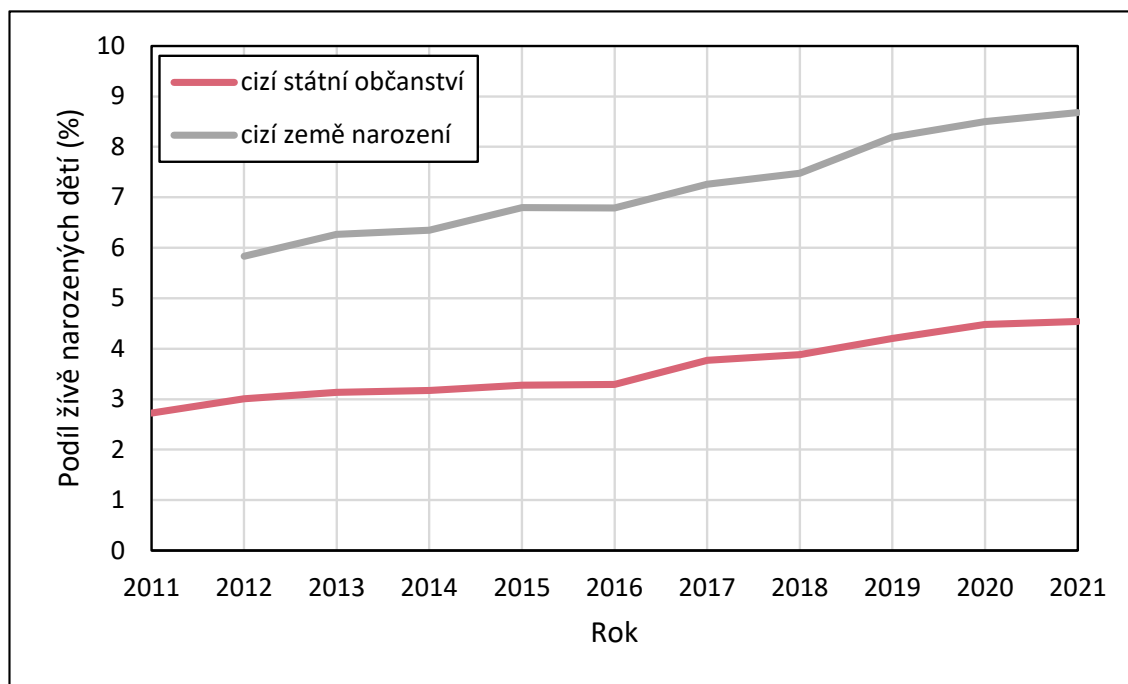
Děti s vietnamským státním občanstvím byly dlouhodobě (od počátku milénia) nejpočetnější skupinou dětí s cizím státním občanstvím, a to až do roku 2016, kdy jejich počet překonaly děti s ukrajinským státním občanstvím, které se do té doby pravidelně objevovaly na druhém místě. Od roku 2017 jsou děti s vietnamským státním občanstvím až na třetím místě, na němž do té doby figurovaly děti se státním občanstvím Slovenska. V letech 2017 až 2019 byly nejpočetnější skupinou dětí se slovenským státním občanstvím¹⁰, následované dětmi s ukrajinským a vietnamským státním občanstvím. V letech 2020 a 2021 představovaly děti se státním občanstvím Ukrajiny největší skupinu dětí s cizím státním občanstvím, na druhém místě se umístily děti se státním občanstvím Slovenska a třetí největší skupinou byly děti s vietnamským státním občanstvím. Na čtvrtém místě se pravidelně objevovaly děti se státním občanstvím Ruska (v letech 2000 a 2001 dokonce překonaly děti se slovenským státním občanstvím a tvořily třetí nejpočetnější skupinu dětí s cizím státním občanstvím). Pátou příčku v posledních 11 letech nejčastěji obsazovaly děti se státním občanstvím Mongolska.

Tab. 13 Živě narození podle státního občanství*, 2011–2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Živě narození s cizím státním občanstvím	2 959	3 270	3 345	3 482	3 631	3 709	4 313	4 425	4 717	4 940	5 075
- podíl na úhrnu (%)	2,7	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3	3,8	3,9	4,2	4,5	4,5
z toho státní občanství:											
Ukrajina	730	737	781	846	917	931	957	981	1 103	1 238	1 382
Slovensko	413	389	459	530	509	583	1 018	1 082	1 121	1 137	1 118
Vietnam	893	1 104	965	996	1 041	912	931	868	897	856	762
Rusko	191	225	225	204	234	266	289	254	270	277	290
Mongolsko	121	123	178	146	110	121	126	139	196	228	236

Pozn. * Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2021.

Graf 11 Podíl živě narozených dětí s cizím státním občanstvím a cizím státem narození matky*, 2011–2021

Pozn. * Data o státu narození matky jsou dostupná až od roku 2012.

¹⁰ Výrazně vyšší počty narozených dětí slovenského státního občanství (následně i celkové počty narozených s cizím státním občanstvím) od roku 2017 jsou z velké části důsledkem zavedení kontroly adresy pobytu s využitím administrativních datových zdrojů.

Od roku 2012 byla na hlášení o narození zařazena také položka na zemi narození matky i otce. V roce 2012 se živě narodilo 6 336 dětí, jejichž matka se narodila v jiné zemi než v České republice, což představovalo 5,8 % z celkového počtu živě narozených dětí. Do roku 2021 jejich počet každoročně rostl a v roce 2021 dosáhl počet živě narozených dětí, jejichž matka se narodila mimo ČR 9 706 (8,7 % z živě narozených dětí).

Nejčastější zemí narození matky bylo Slovensko – podíl dětí s matkou Slovenkou se v letech 2012–2021 pohyboval mezi 35,9 % (v roce 2021) a 40,2 % (v roce 2017). Druhou nejčastější zemí narození matek živě narozených dětí byla Ukrajina, a to s výjimkou roku 2012, kdy to byl Vietnam, který v ostatních letech (2013–2021) byl třetí nejčastější zemí narození matek. Na čtvrtém místě bylo Rusko a na pátém v letech 2012, 2013, 2019¹¹–2021 Mongolsko, v letech 2014, 2015 a 2017–2019 Polsko a v roce 2016 Moldavsko.

Tab. 14 Živě narození podle země narození matky*, 2012–2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Živě narození s cizí zemí narození matky	6 336	6 693	6 975	7 530	7 645	8 304	8 530	9 200	9 364	9 706
- podíl na úhrnu (%)	5,8	6,3	6,3	6,8	6,8	7,3	7,5	8,2	8,5	8,7
z toho země narození:										
Slovensko	2 384	2 541	2 624	2 894	2 972	3 340	3 367	3 651	3 507	3 483
Ukrajina	1 070	1 170	1 245	1 360	1 399	1 479	1 541	1 769	1 898	2 132
Vietnam	1 179	1 046	1 065	1 117	1 011	1 058	1 003	1 066	1 029	936
Rusko	340	347	377	437	448	477	530	490	525	584
Mongolsko	135	198	158	121	137	132	154	217	256	255

Pozn. * Výběr a řazení země narození podle četností v roce 2021. Data o státu narození matky jsou dostupná až od roku 2012.

2.7 Charakteristiky otců narozených dětí

Z pochopitelných důvodů je při analýzách porodnosti a plodnosti pozornost věnována jednak charakteristikám dětí samotných a jednak charakteristikám jejich matek, jež jsou vždy známé. Údaje o otci jsou u dětí narozených v manželství na hlášení o narození uvedené vždy, zatímco u dětí narozených mimo manželství tomu tak není. V roce 2021 údaje o otci nebyly uvedeny¹² u 7 285 dětí, což představovalo 6,5 % z celkového počtu živě narozených dětí, resp. 13,4 % z dětí narozených mimo manželství. V roce 2011 tyto podíly činily 9,2 % z celkového počtu živě narozených dětí, respektive 21,9 % z narozených mimo manželství. Zastoupení dětí s neuvedenými údaji o otci (z celkového počtu živě narozených dětí i z počtu živě narozených dětí mimo manželství) ve sledovaných letech postupně klesalo, s výjimkou roku 2020, kdy se podíly živě narozených dětí s neuvedenými údaji o otci meziročně zvýšily (viz. tab. 15).

Tab. 15 Živě narození s neuvedenými údaji o otci, 2011–2021

Rok	Živě narození			Podíl dětí s neuvedenými údaji o otci (%)	
	Celkem	Mimo manželství	S neuvedenými údaji o otci	Z celkového počtu živě narozených	Z počtu živě narozených mimo manželství
2011	108 673	45 421	9 945	9,2	21,9
2012	108 576	47 088	9 857	9,1	20,9
2013	106 751	48 000	8 825	8,3	18,4
2014	109 860	51 267	9 019	8,2	17,6
2015	110 764	52 976	8 944	8,1	16,9
2016	112 663	54 733	8 376	7,4	15,3
2017	114 405	56 091	8 248	7,2	14,7
2018	114 036	55 338	7 916	6,9	14,3
2019	112 231	54 093	7 625	6,8	14,1
2020	110 200	53 408	7 883	7,2	14,8
2021	111 793	54 203	7 285	6,5	13,4

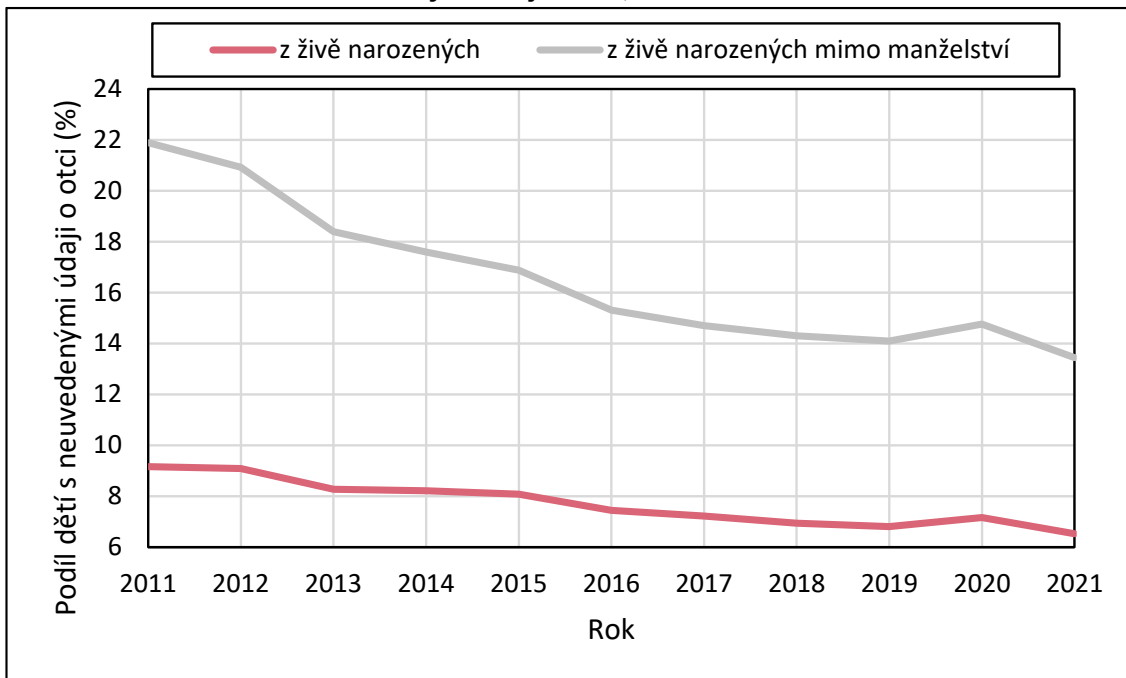
¹¹ V roce 2019 se živě narodilo 217 dětí shodně matkám narozeným v Mongolsku a Polsku.

¹² Uvedené statistiky vychází z údajů v době vyplnění Hlášení o narození, dodatečně uznaná otcovství nejsou ČSÚ hlášena.

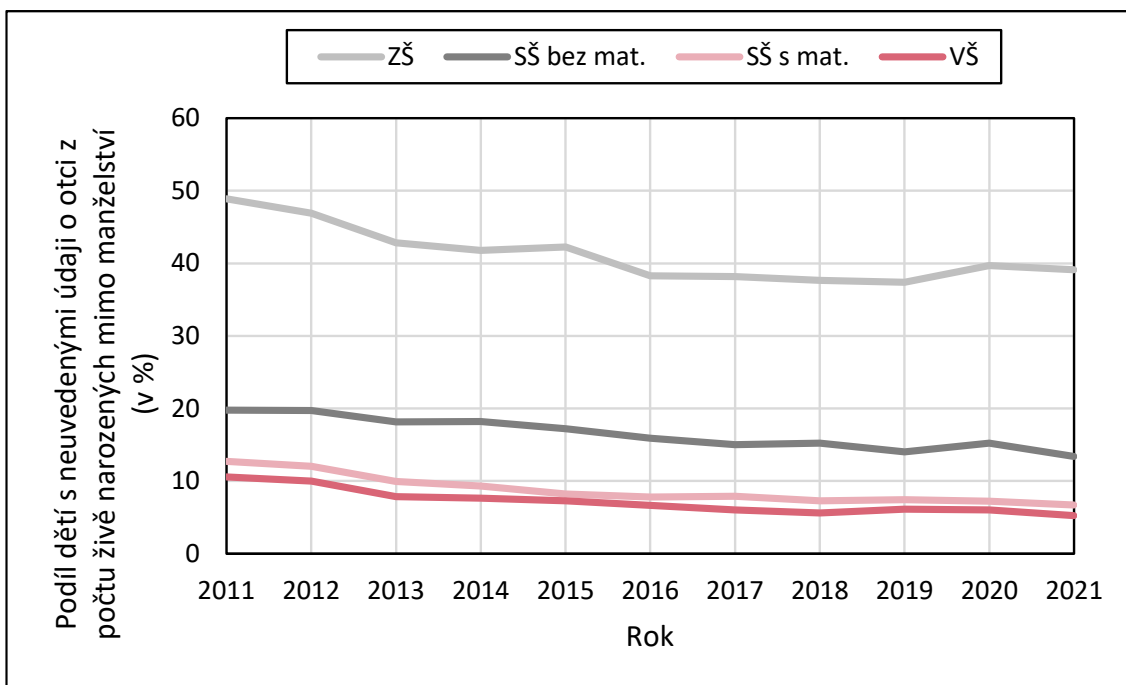

Podíl (ne)uvedených údajů o otci dítěte je ovlivněn zejména nejvyšším dokončeným vzděláním ženy a věkem rodičky. V roce 2021 chyběla informace o otci dítěte u 39,1 % dětí narozených nevdaným matkám se základním nebo nižším vzděláním. Výše tohoto podílu klesá s rostoucí úrovní vzdělání matek a u vysokoškolsky vzdělaných žen činila pouze 5,3 % (viz. graf 13).

Graf 12 Živě narození s neuvedenými údaji o otci, 2011–2021

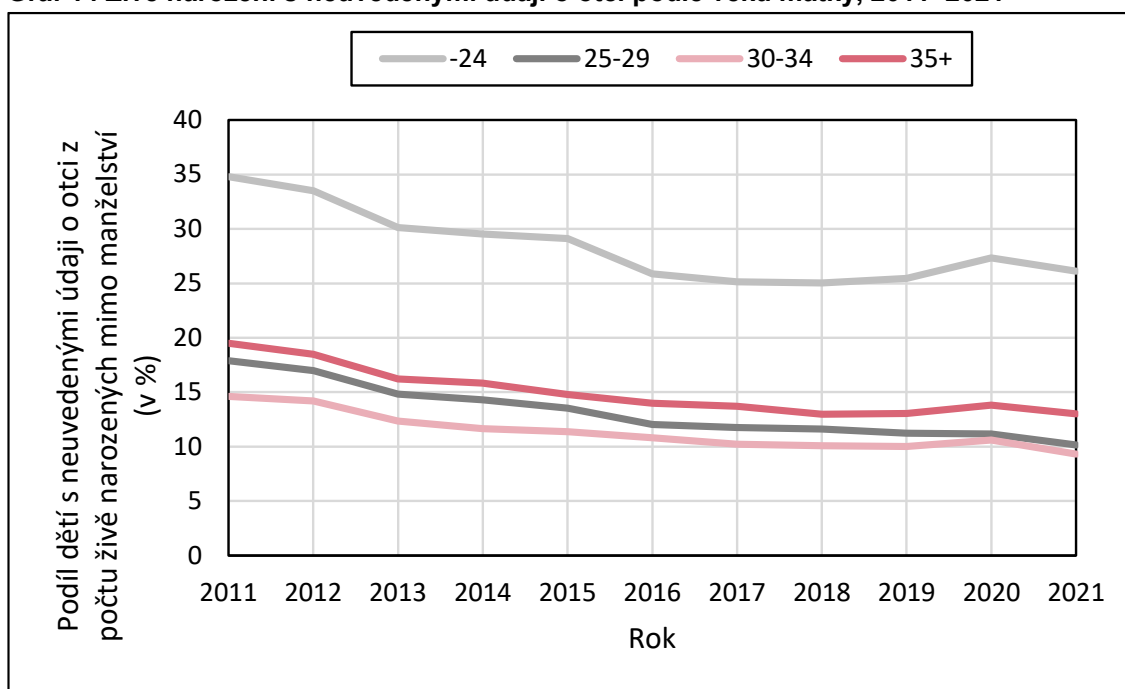

Graf 13 Živě narození s neuvedenými údaji o otci podle nejvyššího dokončeného vzdělání matky, 2011–2021

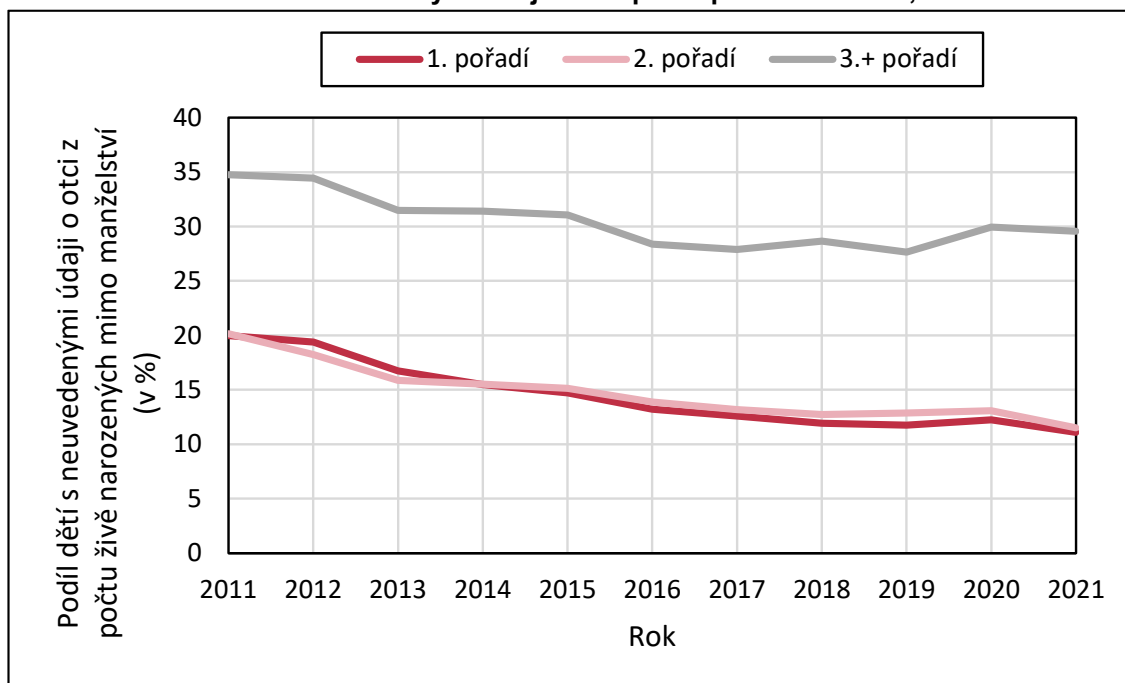
Podle věku jsou nejvyšší podíly nevyplněných údajů o otci evidovány u nejmladších matek (do 19 let), v jejichž případě informace o otci dítěte nebyla v roce 2021 uvedena u jedné poloviny živě narozených dětí mimo manželství. Naopak nejnižší byl tento podíl u rodiček ve věku 25 až 34 let, a to kolem jedné desetiny (9,3 % u 30–34letých a 10,2 % u 25–29letých).

Graf 14 Živě narození s neúplnými údaji o otci podle věku matky, 2011–2021

Z hlediska pořadí narození se v případě dětí prvního a druhého pořadí uvádějí údaje o otci častěji než u dětí vyššího pořadí – nevyplněné informace o otci byly v roce 2021 u 11,1 % prvorozených dětí, 11,5 % druhorozených dětí a 29,6 % dětí třetího a vyššího pořadí.

Graf 15 Živě narození s neúplnými údaji o otci podle pořadí narození, 2011–2021

2.7.1 Věk otce a věkové rozdíly rodičů

Průměrný věk otce při narození dítěte¹³ se v období 2011–2021 prakticky nezměnil a činil 33,5–33,6 roku (viz. tab. 16). Není proto překvapivé, že nejvíce zastoupenou věkovou skupinou byla po celých deset let skupina otců ve věku 30–34 let, a to s podílem mezi 32,7 % až 38,8 %. Druhou nejčastější věkovou skupinou se ukázala skupina otců ve věku 35–39 let, jejíž podíl se pohyboval okolo jedné čtvrtiny. Zhruba pětinu tvořili otcové ve věku 25–29 let a desetinu pak otcové 40–44letí, jejichž zastoupení v čase rostlo (ze 7,5 % v roce 2011 na 12% úroveň v letech 2017–2021). Nejvyšší věk (na hlášení uvedeného) otce při narození dítěte se pohyboval od 75 let (v roce 2018) do 93 let (v roce 2017).

Tab. 16 Průměrný a maximální věk otce při narození dítěte, rozdělení otců do věkových skupin, 2011–2021

Věk otce	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Průměr ¹⁾	33,5	33,5	33,5	33,6	33,6	33,5	33,5	33,5	33,5	33,5	33,6
Maximum	77	77	80	77	79	87	93	75	81	85	84
	Podíl věkové skupiny (%) ²⁾										
15–19	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
20–24	5,0	5,2	5,1	5,3	5,3	5,6	5,5	5,2	4,7	4,4	4,0
25–29	19,4	19,1	19,1	18,8	19,0	19,5	20,0	20,3	20,9	21,1	20,3
30–34	38,8	37,3	35,6	34,3	33,5	32,8	32,8	32,7	32,8	33,0	34,1
35–39	24,9	25,9	27,0	27,6	27,2	26,3	25,3	25,0	24,2	24,1	24,2
40–44	7,5	8,1	8,7	9,6	10,4	11,1	11,5	12,0	12,1	11,8	11,8
45–49	2,6	2,7	2,7	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	3,7	3,9	3,9
50–54	0,8	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9	1,0	1,0
55–59	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
60+	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1

Pozn.: 1) Vypočítaný z rozložení specifických měr (očistěn od vlivu změn věkového složení).

2) Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

Zhruba desetina rodičů byla při narození jejich potomka stejně stará, u 70 % narozených byl otec starší než matka a necelá jedna pětina dětí měla otce mladšího než matku (viz. tab. 17). Nejvyšší věkový rozdíl mezi rodiči byl ve všech kalendářních letech zaznamenán v případě staršího otce a pohyboval se od 44 let (v roce 2020) do 55 let (v roce 2017).

Tab. 17 Zastoupení živě narozených dětí podle věkového rozdílu rodičů, 2011–2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Otec mladší	18,5	18,3	18,4	18,3	18,4	18,6	18,8	18,8	19,2	19,0	19,1
Rodiče stejně staří	10,6	10,5	10,3	10,2	10,3	10,2	10,4	10,5	10,6	10,8	10,9
Otec starší	71,0	71,2	71,3	71,4	71,3	71,2	70,8	70,7	70,2	70,2	70,0

Pozn.: Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

2.7.2 Nejvyšší dokončené vzdělání otce

Vzdělanostní struktura je poznamenána vysokým podílem nezjištěné vzdělanostní úrovně, která v posledním sledovaném roce činila 17,0 % z celkového počtu otců z uvedenými údaji (viz. tab. 18) a podobně jako u matek také metodickou změnou, ke které došlo v roce 2015, kdy byla nově vyčleněna kategorie vyšších odborných škol¹⁴.

Podíl otců se základním vzděláním byl v letech 2011 až 2021 relativně stabilní a pohyboval se v rozmezí 5,9 % až 6,2 % (z celkového podílu otců se zjištěnou úrovní vzdělání; graf 16) a byl v celém

¹³ Počítaný stejně jako průměrný věk matky z rozložení věkově specifických měr (počet živě narozených v daném věku otce ke střednímu stavu mužů v daném věku). Tato metoda je očistěna od vlivu velikosti kohorty.

¹⁴ V této analýze VOŠ začleněna do kategorie středního vzdělání s maturitou.

sledovaném období nižší než podíl matek se stejnou úrovní vzdělání, kterých bylo 10,0–11,3 %¹⁵. Naopak výrazně vyšší podíl oproti matkám lze pozorovat u otců se středním vzděláním bez maturity, který se ve sledovaných letech postupně snižoval, a to z 35,7 % na 26,5 %. Klesající trend byl patrný i u žen tohoto dokončeného stupně vzdělání (pokles z 22,4 % na 14,6 %).

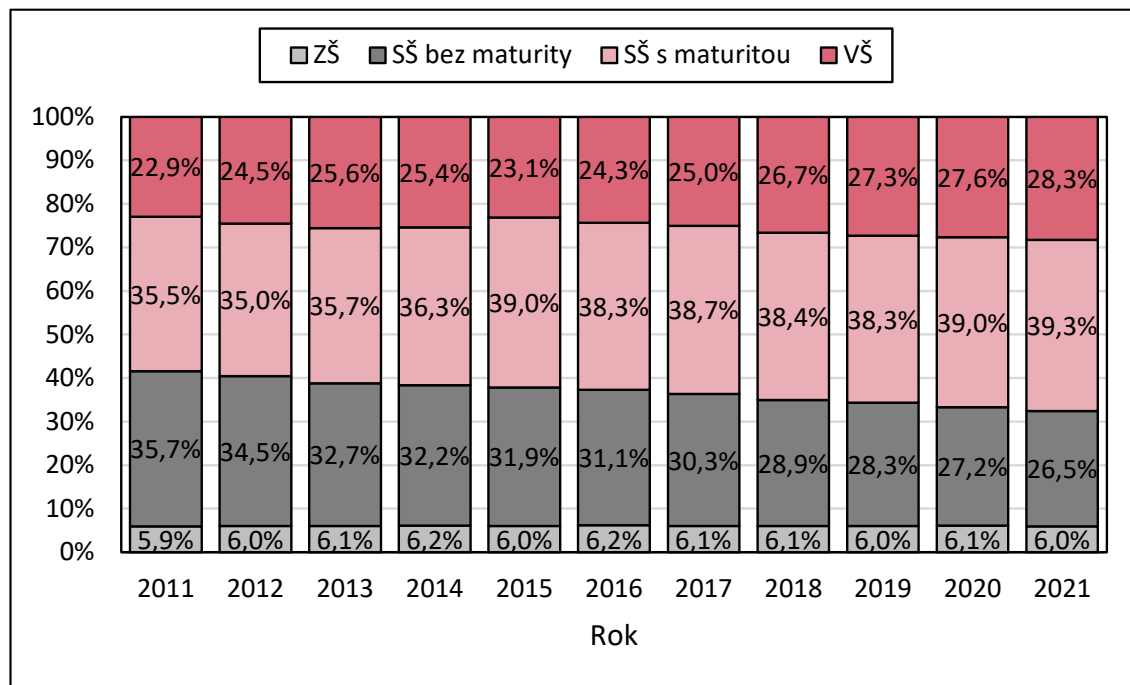
Tab. 18 Podíly živě narozených dětí podle nejvyššího dokončeného vzdělání otce, 2011–2021

Vzdělání/Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ZŠ	5,6	5,7	5,5	5,3	5,0	5,1	5,1	5,2	5,1	5,2	5,0
SŠ bez maturity	33,7	32,5	29,8	27,6	26,4	25,9	25,5	24,6	24,2	22,9	22,0
SŠ s maturitou	33,5	33,0	32,5	31,1	32,3	31,9	32,5	32,7	32,7	32,8	32,6
VŠ	21,7	23,2	23,3	21,7	19,1	20,2	21,0	22,7	23,3	23,2	23,4
Nezjištěno	5,5	5,6	8,9	14,3	17,2	16,9	15,8	14,7	14,7	15,9	17,0

Pozn.: Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

Zastoupení otců se středním vzděláním s maturitou se pravděpodobně vlivem metodické změny¹⁶ v roce 2015 skokově zvýšilo na 39,0 %. U žen, u nichž je zastoupení osob s vyšším odborným vzděláním vyšší než u mužů, byl nárůst podílu osob se středním vzděláním s maturitou v roce 2015 ještě markantnější. Zatímco u žen došlo v následujících 6 letech k poklesu podílu této vzdělanostní kategorie, u mužů se pohyboval v intervalu 38,3 % až 39,3 %. Zmíněná metodická změna zasáhla i kategorii vysokoškoláků, jejichž podíl se v roce 2015 mírně snížil na 23,1 % a od té doby se zvyšoval až do roku 2021, kdy dosáhl 28,3 %. Podobný vývoj lze pozorovat i u žen, nárůst podílu vysokoškolaček byl však mohutnější, a to z 26,0 % v roce 2015 na 39,2 % v roce 2021, přičemž v letech 2020 a 2021 byly vysokoškolačky nejpočetnější skupinou matek. Otcové měli po celé sledované období nejčastěji střední vzdělání s maturitou, s výjimkou roku 2011, kdy mírně převážili otcové se středním vzděláním bez maturity.

Graf 16 Struktura živě narozených podle zjištěného nejvyššího dokončeného vzdělání otce, 2011–2021

Pozn.: Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

¹⁵ Počítáno stejně jako u otců pouze z matek se zjištěnou úrovní vzdělání.

¹⁶ V roce 2015 bylo na hlášení o narození vyčleněno vyšší odborné vzdělání jako samostatná kategorie. Podle metodologie před rokem 2015 platilo, že tato skupina měla být zařazována mezi středoškoláky s maturitou, otázkou však je, jaká byla praxe.

2.7.3 Země narození otce

V roce 2012, kdy byla položka země narození matky a otce zařazena na hlášení o narození, se živě narodilo 6 559 dětí, jejichž otec se narodil v jiném státě než v České republice, což představovalo 6,0 % z celkového počtu živě narozených dětí, respektive 6,6 % z živě narozených dětí, které měly uvedené údaje o otci (viz. tab. 19). Počet živě narozených dětí, jejichž otec se narodil mimo ČR, každoročně stoupal a v roce 2021 dosáhl 9 883 (8,8 % z živě narozených dětí, resp. 9,5 % z živě narozených dětí, jež měly uvedeny údaje o otci).

Tab. 19 Živě narození podle země narození otce*, 2012–2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Živě narození s cizí zemí narození otce	6 559	6 993	7 472	7 707	7 943	8 743	8 974	9 477	9 574	9 883
- podíl na úhrnu (%)	6,6	7,1	7,4	7,6	7,6	8,2	8,5	9,1	9,4	9,5
z toho země narození:										
Slovensko	2 101	2 279	2 433	2 499	2 783	3 259	3 339	3 435	3 366	3 321
Ukrajina	749	815	831	934	980	1 071	1 132	1 300	1 421	1 684
Vietnam	957	827	917	979	886	953	908	962	923	860
Rusko	220	220	219	241	281	306	293	293	308	338
Mongolsko	100	146	123	89	110	112	127	181	207	218

Pozn. * Výběr a řazení země narození podle četností v roce 2021. Data o státu narození otce jsou dostupná až od roku 2012. Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

Nejčastější zemí narození otce bylo ve všech sledovaných letech Slovensko, obdobně jako u matek. Otcové narození na Slovensku tvořili 32,0 % (v roce 2012) až 37,3 % (v roce 2017) otců s cizí zemí narození. Druhou nejčastější zemí narození otců živě narozených dětí byl v letech 2012–2015 Vietnam, který byl na druhém místě v letech 2016–2021 vystřídán Ukrajinou. Otcové narození na Ukrajině a ve Vietnamu tvořili 22,7 % (v roce 2018) až 26,0 % (v roce 2012) z celkového počtu otců s jinou zemí narození než Česká republika. Země narození umístěné na čtvrtém a pátém místě dosahovaly nízkých počtů, a země na těchto příčkách se často měnily. Pouze Rusko se v uvedeném časovém intervalu pravidelně vyskytovalo na čtvrtém (v letech 2012 a 2015–2021) či pátém místě (2013–2014). V roce 2021 se do výběru pěti nejčastějších zemí narození otce poprvé dostalo Mongolsko, které se v předchozích letech pohybovalo na 6.–14. místě. Ve srovnání s matkami je pořadí států narození u otců více proměnlivé

2.7.4 Státní občanství rodičů

Živě narozených dětí, jejichž otec měl cizí státní občanství, vzrostl z 5 906 v roce 2012 na 8 569 v roce 2021. V roce 2012 se živě narodilo 5,4 % dětí z celkového počtu živě narozených, respektive 6,0 % z počtu živě narozených dětí s uvedenými údaji o otci (viz. tab. 20). O jedenáct let později to bylo již 7,7 %, respektive 8,2 %.

Tab. 20 Živě narození podle státního občanství otce, 2012–2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Živě narození s cizím státním občanstvím otce	5 906	6 240	6 594	6 757	6 802	7 532	7 730	8 122	8 233	8 569
- podíl na úhrnu (%) [*]	6,0	6,4	6,5	6,6	6,5	7,1	7,3	7,8	8,0	8,2
z toho státní občanství:										
Slovenská republika	1 632	1 751	1 850	1 926	2 099	2 585	2 679	2 762	2 702	2 698
Ukrajina	719	779	785	858	887	926	943	1 079	1 162	1 383
Vietnam	943	814	894	964	849	907	850	894	856	786
Rumunsko	86	112	144	168	214	223	279	301	330	306
Rusko	205	207	191	206	232	248	236	208	218	241

Pozn. Výběr státního občanství otce podle četností v roce 2021. * Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

Nejvyšší podíl mezi otci s cizím státním občanstvím zaujímali otcové se slovenským státním občanstvím, a to mezi 27,6 % (v roce 2012) a 34,7 % (v roce 2018) z celkového počtu otců s cizím státním občanstvím. Druhým nejčastějším státním občanstvím bylo v letech 2012–2015 občanství Vietnamu, v letech 2016–2021 pak občanství Ukrajiny, jež bylo do té doby na třetím místě. Otcové se

státním občanstvím Vietnamu a Ukrajiny dohromady tvořili 23,2 % (v roce 2018) až 28,1 % (v roce 2012) z celkového počtu otců s cizím státním občanstvím. Čtvrté nejčastější státní občanství bylo v letech 2012 a 2016–2017 občanství Ruska, v letech 2013–2015 občanství Velké Británie a v letech 2018–2021 občanství Rumunska. Ruské státní občanství bylo na pátém místě v letech 2013–2015, 2018 a 2020–2021, rumunské v letech 2016–2017 a britské v letech 2012 a 2019.

Tab. 21 Živě narození podle státního občanství otce a matky* (%), 2012–2021

Otec/matka	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stejně občanství matky										
Slovensko	16,6	18,3	19,2	19,0	20,2	31,3	31,8	32,0	32,3	30,8
Ukrajina	75,4	75,4	78,3	79,1	76,8	75,5	76,7	75,6	78,7	76,8
Vietnam	93,5	93,9	93,4	93,4	92,8	90,7	90,9	89,6	90,7	90,2
Rumunsko	38,4	42,0	37,5	29,2	38,8	43,9	42,3	36,9	37,0	45,4
Rusko	70,7	66,2	66,5	59,7	61,6	68,5	59,3	75,0	66,5	62,2
České občanství matky										
Slovensko	81,2	79,8	78,1	78,5	77,4	65,8	65,4	65,7	65,0	66,0
Ukrajina	18,2	17,2	14,6	14,1	14,4	15,0	14,8	15,3	13,1	14,8
Vietnam	6,2	6,0	6,4	6,6	6,6	9,2	8,9	10,0	8,8	9,5
Rumunsko	50,0	42,0	47,2	48,2	39,7	31,8	35,5	35,9	34,2	25,5
Rusko	13,7	15,9	18,8	18,9	25,9	19,4	23,3	15,4	21,1	23,2
Ostatní občanství matky										
Slovensko	2,2	1,9	2,7	2,5	2,5	2,9	2,8	2,2	2,8	3,1
Ukrajina	6,4	7,4	7,0	6,8	8,8	9,5	8,5	9,1	8,2	8,5
Vietnam	0,3	0,1	0,2	0,0	0,6	0,1	0,1	0,4	0,6	0,3
Rumunsko	11,6	16,1	15,3	22,6	21,5	24,2	22,2	27,2	28,8	29,1
Rusko	15,6	17,9	14,7	21,4	12,5	12,1	17,4	9,6	12,4	14,5

Pozn. * Výběr státního občanství otce podle četností v roce 2021. Pouze z živě narozených dětí s uvedeným otcem.

Nejhomogennější rodičovské páry tvořily matky a otcové se státním občanstvím České republiky, následovaní páry se státním občanstvím Vietnamu¹⁷. Češi měli za partnerku Češku v 96,7 % (v roce 2021) až 97,3 % (v roce 2012) případů. Otcové s vietnamským státním občanstvím měli v letech 2012 až 2021 partnerku se stejným občanstvím v 89,6 % až 93,9 % případů (viz. tab. 21). Také více než tři čtvrtiny otců s ukrajinským státním občanstvím měli partnerku s ukrajinským státním občanstvím. U 13,1–18,2 % otců Ukrajinců byla matkou dítěte Češka. Živě narozené děti s otcem Rusem měly matku Rusku v 59,3 % až 75,0 % případů, Češku v 13,7 % až 25,9 % případů. Mezi další státní příslušnosti matek, kdy otec měl ruské státní občanství, patřila zejména státní příslušnost Ukrajiny. 29,2 % až 45,4 % otců se státním občanstvím Rumunska měli partnerku se stejným státním občanstvím, 25,5 % až 50,0 % s českým občanstvím a 11,6 % až 29,1 % s jiným státním občanstvím, mezi nimiž převažovalo státní občanství Moldavska. Otcové Slováci měli nejčastěji za partnerku Češku, a to ze 65,0 % až 81,2 %, a dále Slovenku (16,6 % až 32,3 %).

2.8 Sezónnost narozených

Ačkoli je teoreticky možné narození dítěte, respektive jeho početí naplánovat (např. s využitím metod hormonální antikoncepce), prakticky to není možné do takové míry jako například u sňatečnosti, a tak jsou počty narozených v průběhu roku relativně rovnoměrně rozložené.

Měsícem, ve kterém se každoročně narodilo nejvíce dětí, byl ve všech letech období 2011–2021 červenec (viz. tab. 22). Od roku 2013 se v tomto měsíci narodilo vždy více než 10 tisíc živě narozených dětí. Červenec roku 2019, kdy se narodilo 10 502 dětí, je měsícem s absolutně nejvyšším počtem živě narozených dětí v desetiletí 2011 až 2021. Naopak zimní měsíce patří mezi ty s nejnižším počtem narozených dětí. V letech 2013 až 2018 byl měsícem s nejnižším počtem narozených dětí únor, což je dáno také jeho nižším počtem dnů. V letech 2011 a 2020 se nejméně

¹⁷ Hodnoceno pouze pět nejčastějších státních občanství otce v roce 2021.

děti narodilo v listopadu a v ostatních letech (tj. 2012, 2019 a 2021) byl měsícem s nejnižším počtem živě narozených dětí prosinec. Absolutně nejnižší počet živě narozených dětí byl zaznamenán v únoru 2013, kdy se narodilo 7 872 dětí a byl to jediný měsíc, ve kterém byl počet živě narozených dětí nižší než 8 tisíc.

Tab. 22 Živě narození podle kalendářních měsíců v letech 2011–2021

Měsíc	Rok										
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Leden	8 906	8 687	8 937	9 043	9 439	9 211	9 202	9 471	9 403	9 330	9 305
Únor	8 525	8 538	7 872	8 132	8 203	8 670	8 584	8 497	8 390	8 586	8 856
Březen	9 405	9 117	8 865	9 135	9 152	9 496	9 457	9 484	9 137	8 830	9 602
Duben	8 799	8 940	8 462	8 968	9 120	9 018	9 216	9 321	9 292	8 968	9 018
Květen	9 248	9 282	9 261	9 116	9 272	9 366	9 924	9 685	9 541	9 374	9 246
Červen	9 652	9 074	9 064	9 677	9 768	9 696	9 897	10 073	9 894	9 449	9 742
Červenec	9 945	9 698	10 053	10 318	10 120	10 481	10 305	10 464	10 502	10 234	10 108
Srpen	9 662	9 640	9 491	9 474	9 645	10 083	10 277	10 319	10 094	9 872	9 829
Září	9 346	9 072	9 242	9 738	9 535	9 820	9 817	9 828	9 637	9 611	9 548
Říjen	8 843	9 236	8 796	9 065	9 110	9 359	9 546	9 538	9 307	9 273	9 222
Listopad	8 044	8 734	8 310	8 350	8 355	8 670	8 954	8 666	8 672	8 294	8 711
Prosinec	8 298	8 558	8 398	8 844	9 045	8 793	9 226	8 690	8 362	8 379	8 606
Celkem	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405	114 036	112 231	110 200	111 793

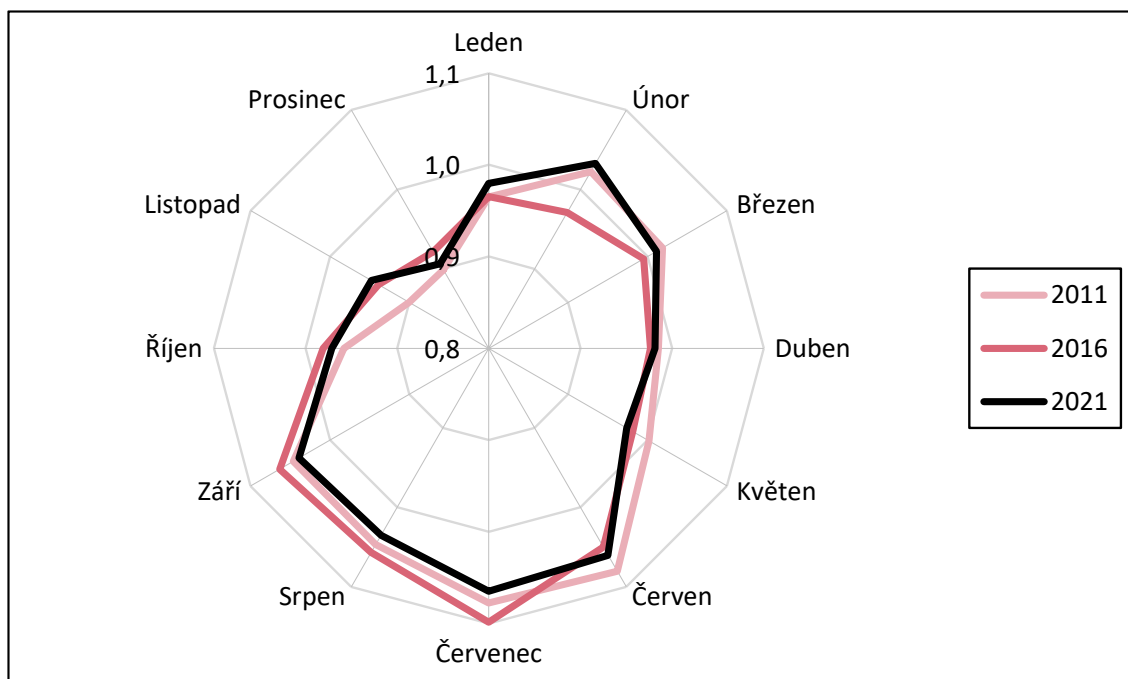
Pozn. Modře jsou vyznačeny nejnižší hodnoty v daném roce, červeně nejvyšší.

Aby se odstranil vliv nestejných počtů dní v měsíci, používají se k porovnání sezónnosti měsíční indexy, jež jsou vypočteny jako poměr standardizovaného počtu narozených v daném měsíci k průměrnému měsíčnímu počtu narozených v daném roce. Hodnoty indexu se v letech 2011 až 2021 pohybovaly v rozmezí 0,88 až 1,11.

Měsícem s nejvyššími hodnotami indexu byl červenec (s hodnotami indexu od 1,05 do 1,11), a to ve všech letech s výjimkou roku 2011, kdy byla nejvyšší hodnota indexu zaznamenána v červnu. Naopak nejnižší hodnoty indexu měl obvykle prosinec, a to ve všech letech kromě 2014–2015, ve kterých byl index nejnižší v listopadu a v roce 2017, kdy byl měsícem s nejnižším měsíčním indexem leden (viz. graf 17).

Malou sezónní variabilitu v počtech živě narozených dětí potvrzuje také malé variační rozpětí (rozdíl mezi maximem a minimem) indexů, jež se odchylovaly od jedné pouze minimálně – v letech 2011–2021 se pohybovalo od 0,11 (v roce 2017) do 0,22 (v roce 2019).

Graf 17 Měsíční indexy* živě narozených dětí v letech 2011, 2016 a 2021

Pozn. Počet živě narozených dětí v daném měsíci a roce očištěný od rozdílného počtu kalendářních dní v měsíci byl vztažen k průměrnému měsíčnímu počtu ve sledovaném roce.

